

О. П. Корчевська
М. В. Козак

1

КЛАС

МАТЕМАТИКА

Видавництво «Підручники
і посібники»

Підручник розроблено відповідно до Типової освітньої програми
колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН України від 06.07.2018 р. № 734)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Дорогі першокласниці й першокласники!

Перед вами підручник, який проведе вас таємними стежками в чарівну країну МАТЕМАТИКУ, у якій живуть числа, фігури, задачі, величини. Вона навчить вас обчислювати, міркувати і застосовувати математичні знання в житті.

Успіхів вам!

Авторський колектив

Умовні позначення

— упиши потрібний знак

— робота в парі

— цікаві завдання

— песик Радик вчить математику з тобою

Корчевська О.

К 66

Математика : підруч. для 1 кл. закладів загальної середньої освіти / О. Корчевська,
М. Козак. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2018. — 112 с.

ISBN 978-966-07-3237-7

УДК 51(075.2)

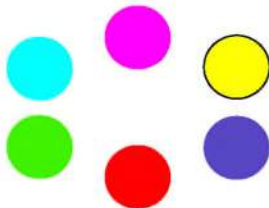
ВЛАСТИВОСТІ ПРЕДМЕТІВ

Ознаки об'єктів. Кількісна лічба

Розкажи, що ти бачиш на малюнку.

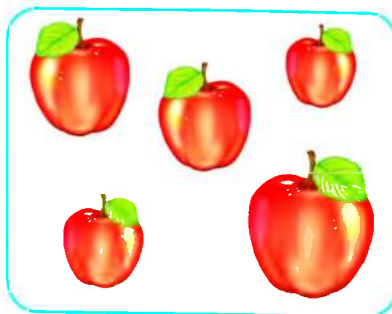
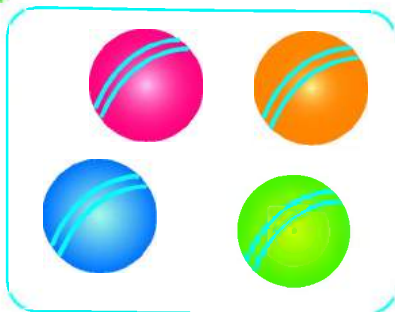
Полічи всі кружечки, починаючи із синього. Полічи їх, починаючи із зеленого; із жовтого. Скільки кружечків?

Кількість об'єктів не залежить від порядку їх лічби.

Спільні й відмінні ознаки об'єктів

Скільки м'ячів? Скільки яблук? Скільки сніжинок?

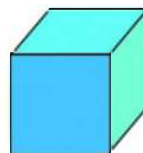
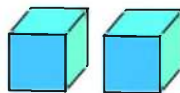
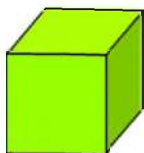
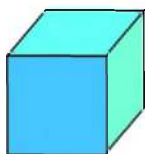

- На малюнку всі м'ячі мають однаковий розмір, однакову форму, але різний колір.
- Чим подібні й чим відрізняються яблука? А сніжинки?

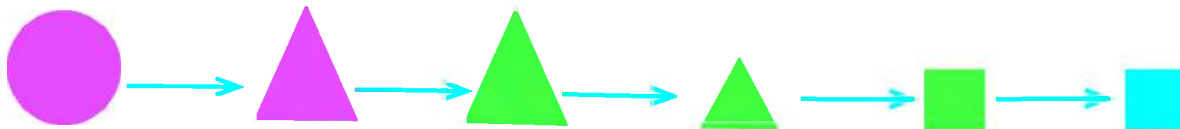
Що спільного в кожному намисті? Що відмінного?

Скільки зображено великих кубиків? А маленьких? Скільки зелених кубиків? А синіх? Скільки всього зображено кубиків?

Визнач, що змінюється кожного разу.

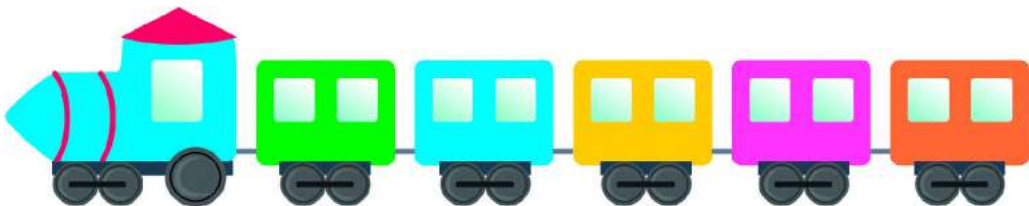
Визнач, яка фігура «зайва». Поясни, чому вона зайва.

Порядкова лічба

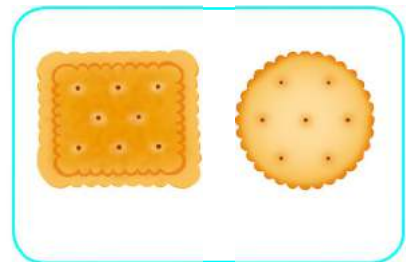
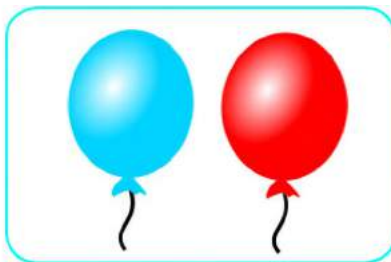
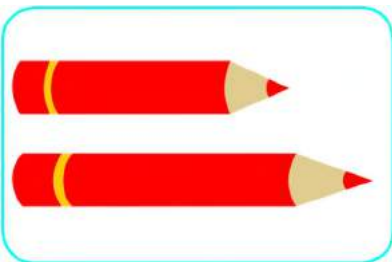

- Якого кольору перший автомобіль? Третій? Четвертий? Другий? Шостий?
- Якого кольору автомобіль стоїть між четвертим і шостим автомобілями?
- Якого кольору останній автомобіль?

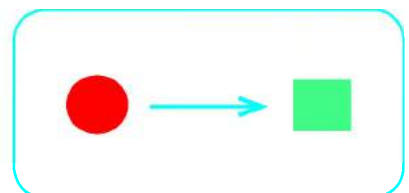
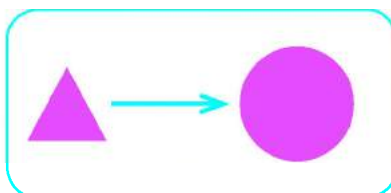
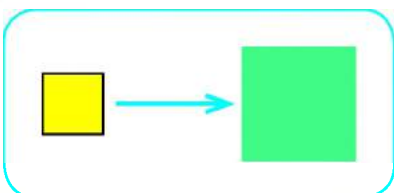

- Скільки вагончиків у поїзді?
- Який по порядку голубий вагончик? Рожевий? Зелений?

Порівняй об'єкти в кожній парі за кольором, формою та розміром.

Які ознаки фігур змінилися? Які збереглися?

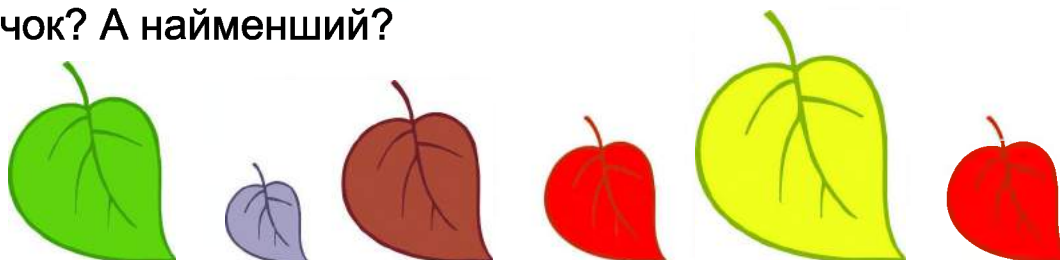

Відношення між об'єктами

- ♦ Якого кольору найширша стрічка? Найвужча? Якого кольору стрічки, однакові за шириною?

- ♦ Скільки на малюнку листочків? Якого кольору найбільший листочок? А найменший?

- Чи є на малюнку листочки, однакові за величиною? Якого вони кольору?

- ♦ Скільки на малюнку квадратів? Починай лічити з фіолетового.

- Який за рахунком жовтий квадрат? Зелений?
- Якого кольору четвертий квадрат? Шостий?

- ♦ Якого кольору довше намисто? А коротше?

- ♦ Яка гусениця довша?

Просторові відношення

Скільки рибин у лівій руці хлопчика в кепці? А в хлопчика без кепки? Скільки рибин у правій руці хлопчика без кепки? А в кепці?

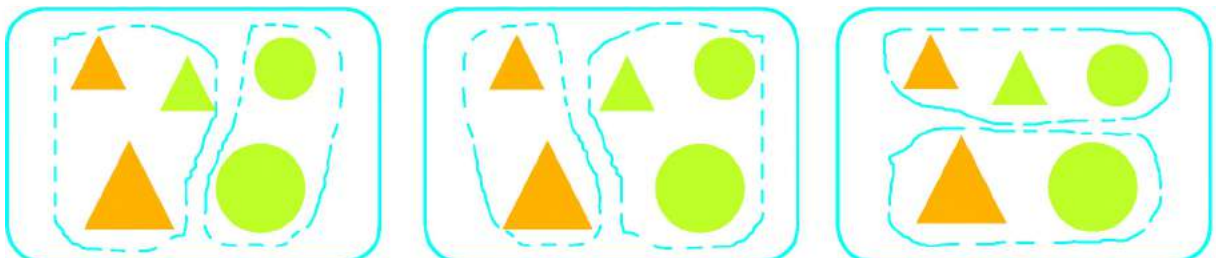

Якого кольору шапинки грибів ліворуч від ялинки? А праворуч?

- Скільки грибів росте навколо ялинки?
- Якого кольору квітка росте перед кущем?
- Якого кольору метелик літає над кущем?

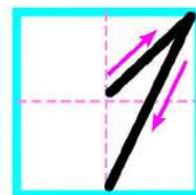
За якою спільною ознакою фігури поділено на групи?

НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ ПЕРШОГО ДЕСЯТКА. ДОДАВАННЯ НА ОСНОВІ СКЛАДУ ЧИСЛА

Число 1. Цифра 1. Точка. Пряма. Крива

1.

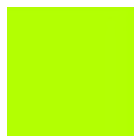

- Скільки автомобілів на малюнку? Скільки ляльок? Скільки лопаток? Скільки м'ячів?

Один предмет позначають числом **один**. Число **один** записують цифрою 1.

Цифри — це **знаки** для запису чисел.

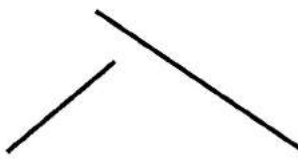
Скільки фігур кожної форми? Якого кольору фігури? Яка фігура найменша?

Це — **точки**.

Це — **прямі**.

Це — **криві**.

незамкнені

замкнені

- Скільки точок на рисунку? Скільки прямих? Скільки кривих?
- Якими бувають криві?

Назви звірят за порядком черги.

- Перша — мавпа, другий — ...

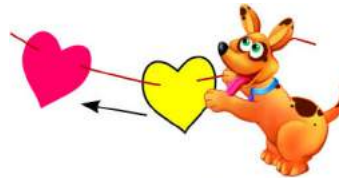
Число 2. Цифра 2. Відрізок. Промінь

1.

- Скільки яблук на малюнку? Скільки бубликів? Скільки цукерок?

2. Розкажи, як одержали 2 прапорці; 2 сердечка.

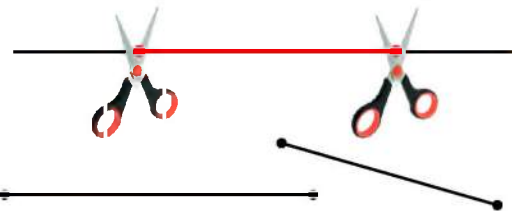

Якщо до числа 1 додати ще 1, то одержимо число 2.

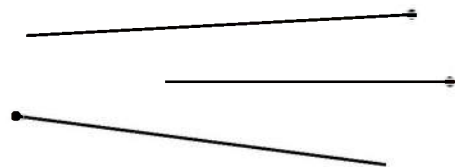
2 — це 1 і 1.

Скільки фігур на малюнку праворуч від яблука? А ліворуч?
Чим вони подібні? Чим відрізняються?

Це — відрізки.

Це — промені.

Які за кольором жабки скачуть справа наліво? А зліва направо?

Більше. Менше. Стільки ж. Знак «=». Рівність

1. Чого більше? Чого менше? Чого порівну?

2. Скільки білочок? Скільки їжачків?

Білочок стільки ж, скільки і їжачків.

Білочок і їжачків — порівну.

Якщо в групах однакова кількість об'єктів, то в математиці на письмі це позначають знаком « = ».

$2 = 2$ — це **рівність**.

Її читають так: **два дорівнює двом**.

Порівняй числа 1 і 2.

1

Один кружечок — менше, ніж два кружечки.

2

Число 1 менше, ніж число 2.

Порівняй числа 2 і 1.

2

Дві мурашки — це більше, ніж одна мурашка.

1

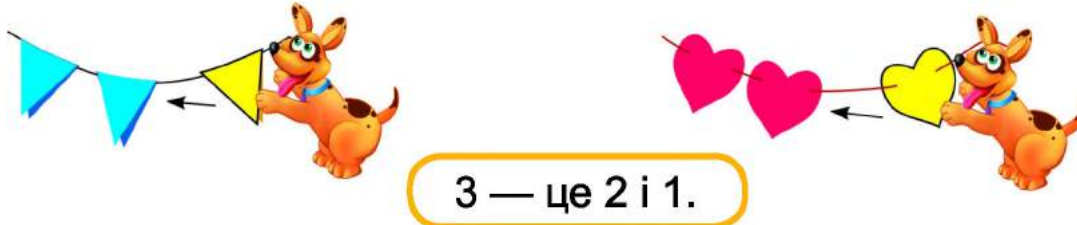
Число 2 більше, ніж число 1.

Число 3. Цифра 3. Трикутник

• Скільки вишень на малюнку? Скільки бананів? А тістечок?

2. Розглянь малюнки. Розкажи як одержали три прапорці; три сердечка. Поясни, як утворюється число 3.

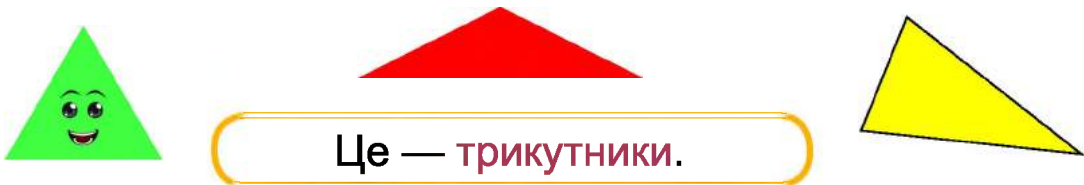
3. Скільки лимонів на малюнку? Чим вони відрізняються?

◆ Скільки червоних сонечок? Скільки жовтих? Скільки всього?

◆ Полічи, скільки сторін і скільки кутів у кожній фігурі.

◆ Знайди «зайвий» предмет. Поясни, чому він зайвий.

Порівняння чисел у межах 3

1. Скільки рогаликів ліворуч? А праворуч? Склади рівність.

=

2. За кожним малюнком порівняй відповідні числа.

 3

 2

3 більше, ніж 2

2 менше, ніж 3

 1

 3

1 менше, ніж

більше, ніж

 1

 2

більше, ніж

менше, ніж

3. Скільки дівчаток у пісочниці? Скільки хлопчиків?
Скільки всього дітей?

♦ Хто розміщений між котиком і песиком? Між хлопчиком і дівчинкою? Скільки всього дітей? Скільки всього тварин?

Склад чисел 2 і 3

1.

2 — це 1 і 1

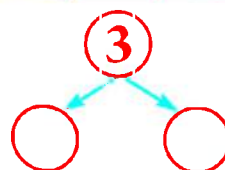
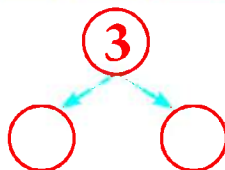
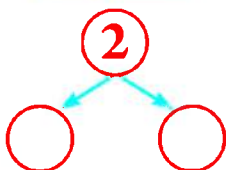
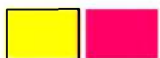

3 — це 1 і 2

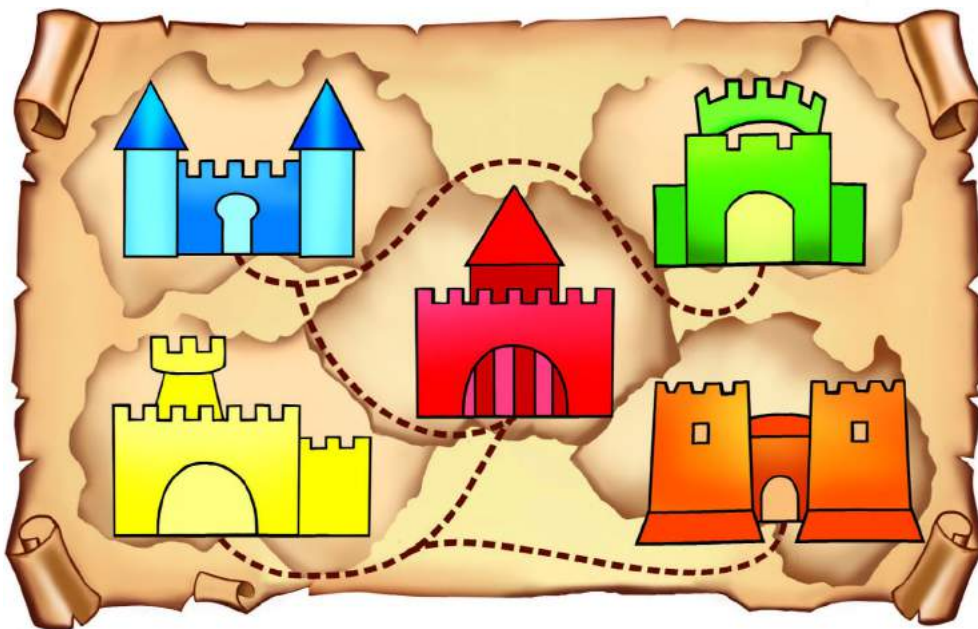

3 — це 2 і 1

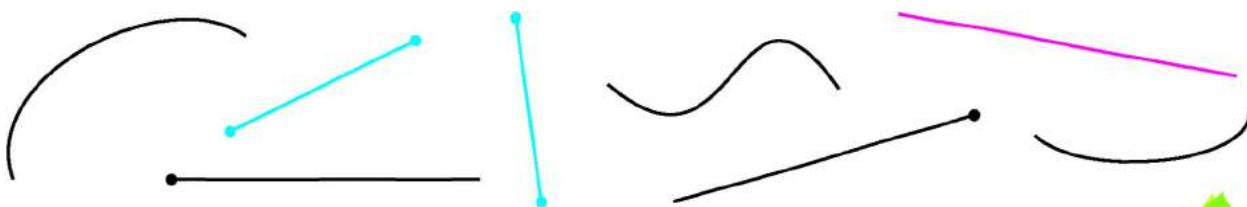
2. Використовуючи малюнки, назви склад чисел 2 і 3.

3. Якого кольору замок у центрі мапи? У правому верхньому кутку? У нижньому лівому?

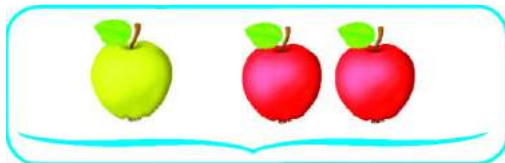

◆ Скільки на рисунку прямих? Кривих? Відрізків? Променів?

Дія додавання. Знак плюс «+»

1. Скільки на малюнку жовтих яблук? Скільки червоних?
Усі яблука об'єднали. Разом їх більше чи менше?
  - Скільки всього яблук?

$$1 + 2 = 3$$

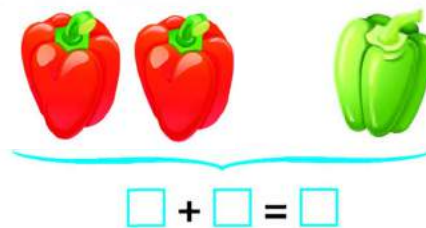
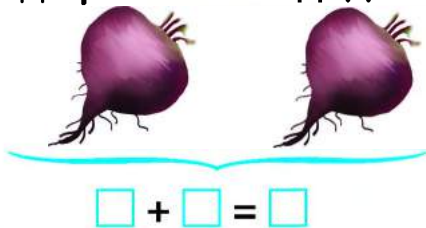
Яблука **об'єднуємо**

Числа **додаємо**

Дію додавання позначають знаком «+».

Цю рівність читають так: **до числа 1 додати 2, буде 3.**
Або: **1 плюс 2 дорівнює 3.**

2. Склади рівності на додавання за малюнками.

3. Скільки всього козенят?

- Яке по порядку козеня з відерцем, якщо лічити зліва направо? А якщо лічити справа наліво?
- Яке по порядку козеня в капелюшку, якщо лічити зліва направо? А справа наліво?

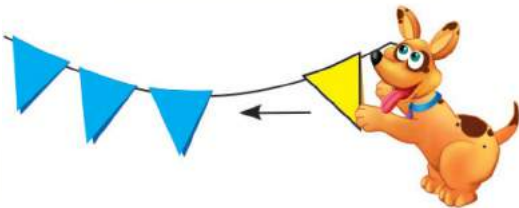

Число 4. Цифра 4. Чотирикутник

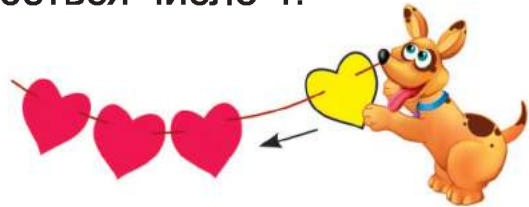
1.

• Скільки сов на малюнку? Скільки котиків? Скільки папуг?

2. Розглянь малюнки. Розкажи, як одержали чотири прапорці; чотири сердечка. Поясни, як утворюється число 4.

4 — це 3 і 1.

$4 = 3 + 1$

3. Полічи, скільки сторін і скільки кутів у кожній фігурі.

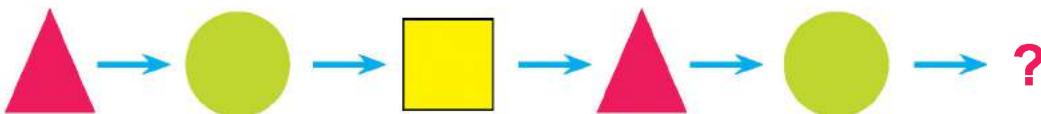

Це — чотирикутники.

4. За кожним малюнком з'ясуй, хто важчий, а хто — легший.

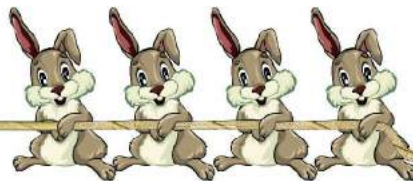
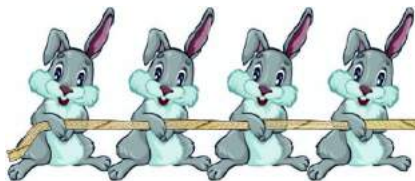

♦ Яка фігура буде наступною?

Порівняння чисел у межах 4

1. Скільки зайчиків ліворуч? А праворуч? Склади рівність.

2. За кожним малюнком порівняй відповідні числа.

4 більше, ніж
 менше, ніж

більше, ніж 2
 менше, ніж

3. Назви склад числа 3 за кожним малюнком.

3 — це 1 і і

3 — це і

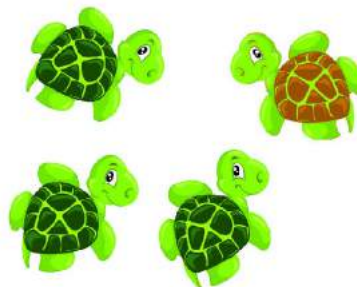

3 — це і

4. Склади рівності на додавання за малюнками.

$$\square + \square = \square$$

$$\square + \square = \square$$

Склад числа 4. Додавання на основі складу чисел 3, 4

1.

4 — це 3 і 1

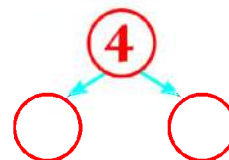
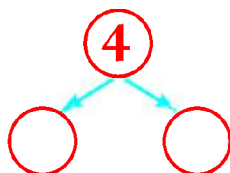
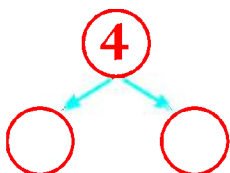
4 — це 2 і 2

4 — це 1 і 3

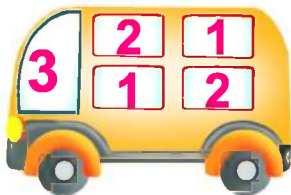

- Розглянь м'ячі в кожному рядку малюнка.
- Розкажи, на які два менші числа можна розкласти число 4.

2. Використовуючи малюнки, назви всі пари чисел, на які можна розкласти число 4.

3. Склади рівності. Використай склад чисел 3 і 4.

$$2 + 1 = \square$$

$$3 + 1 = \square$$

$$1 + 2 = \square$$

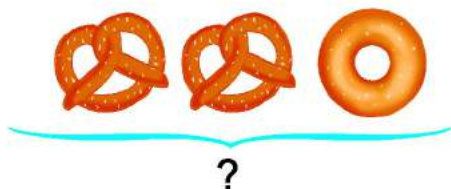
$$2 + 2 = \square$$

$$1 + 3 = \square$$

Зразок. $1 + 2 = \square$

Міркування. 1 і 2 — це склад числа 3. Якщо до числа 1 додати 2, то буде 3. Або: 1 плюс 2 дорівнює 3.

4. Склади рівності за малюнками.

Числовий промінь. Попереднє і наступне числа

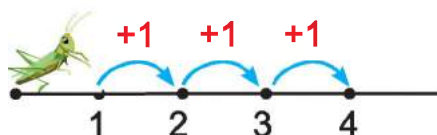
1. Числа зручно показувати на числовому промені.

Це — **числовий промінь**.

Числа на промені позначено по порядку — від меншого до більшого. Перед числом 3 стоїть число 2, воно **попереднє** до числа 3. Після числа 3 йде число 4, воно **наступне** після числа 3.

2. Склади рівності за числовим променем.

$1 + 1 = \square$

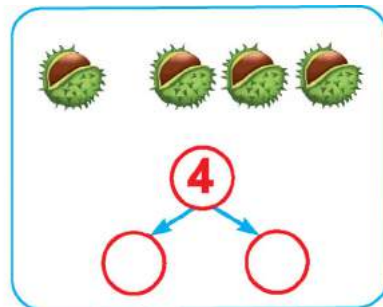
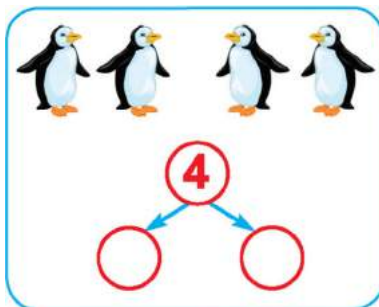
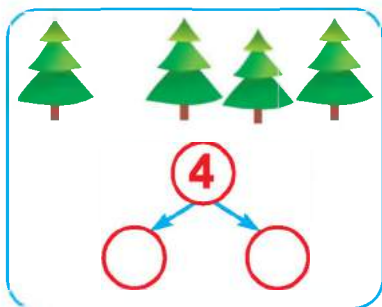
$2 + 1 = \square$

$3 + 1 = \square$

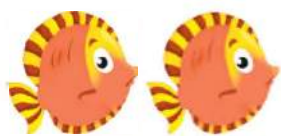
Щоб утворити **наступне** число, потрібно до даного числа додати 1.

3. Запиши склад числа 4 за малюнками.

Зразок. $4 = 1 + 3$

4. За малюнками склади і запиши рівності на додавання.

?

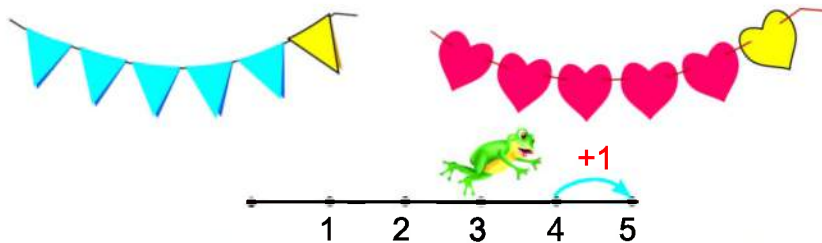
?

Число 5. Цифра 5. П'ятикутник

- Скільки сонечок на малюнку? Скільки листочків?
Скільки пакетів соку?

2. Розглянь малюнки. Поясни, як утворюється число 5.

5 — це 4 і 1.

$$5 = 4 + 1$$

Попереднє і наступне числа по-іншому називають «сусідами» даного числа.

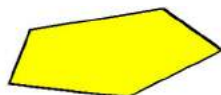
3. Назви «сусідів» чисел.

4. Назви вартість кожної купюри.

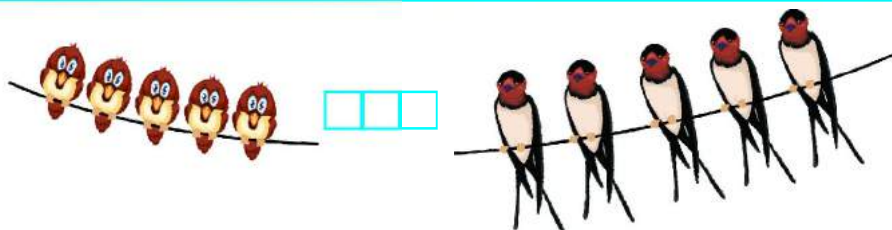
5. Полічи, скільки сторін і скільки кутів у кожній фігурі.

Це — п'ятикутники.

Порівняння чисел у межах 5

1. Порівняй.

5 більше, ніж ☐

☐ менше, ніж ☐

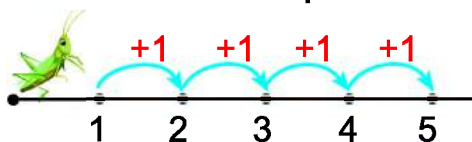

☐ = ☐

☐ більше, ніж ☐

☐ менше, ніж ☐

2. За числовим променем запиши 4 рівності на додавання.

$1 + 1 = \square$

$2 + 1 = \square$

$3 + \square = \square$

$\square + \square = \square$

- Яке число отримаємо, якщо до даного числа додамо 1?

3. Склади рівності на додавання за малюнками.

Склад числа 5. Додавання на основі складу числа 5

5 — це 4 і 1

5 — це 3 і 2

5 — це 2 і 3

5 — це 1 і 4

- Назви всі пари чисел, на які можна розкласти число 5.

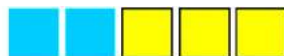
2. Використовуючи малюнки, запиши всі випадки складу числа 5.

$$5 = 4 + 1$$

$$5 = \square + \square$$

$$5 = \square + \square$$

$$5 = \square + \square$$

3. Склади рівності. Використай склад чисел 5 і 4.

$$3 + 2 = \square$$

$$2 + 2 = \square$$

$$2 + 3 = \square$$

$$1 + 3 = \square$$

$$1 + 4 = \square$$

$$3 + 1 = \square$$

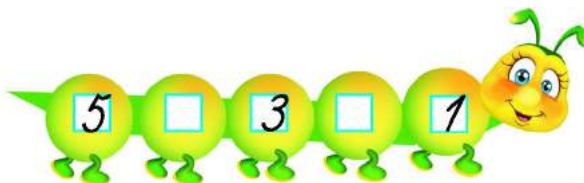
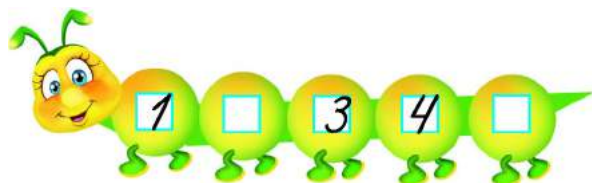
Зразок. $3 + 2 = \square$

Міркування. 3 і 2 — це склад числа 5. Якщо до числа 3 додати 2, то буде 5. Або: 3 плюс 2 дорівнює 5.

4. Яка спільна ознака чашок на кожній таці?

5. Назви пропущені числа.

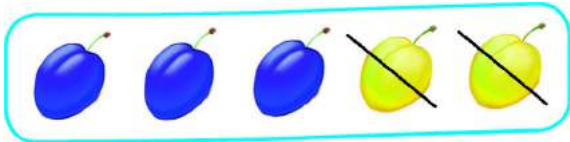

Дія віднімання. Знак мінус «—»

1. Скільки було всього слив?

Жовті сливи з'їли. Скільки слив залишилося?

Залишилося слив більше чи менше, ніж було спочатку?

Частину слив **вилучаємо**

$$5 - 2 = 3$$

Числа **віднімаємо**

Дію віднімання позначають знаком «—».

Цю рівність читають так: **від числа 5 відняти 2, буде 3.**

Або: **5 мінус 2 дорівнює 3.**

2. Склади рівності на віднімання і прочитай їх.

$$4 - 2 = \square$$

$$3 - \square = \square$$

3. Склади рівності та порівняй їх.

$$\square + \square = \square$$

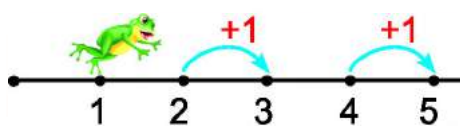
$$5 - \square = \square$$

• Що в рівностях спільного? Чим вони відрізняються?

Якщо предмети **додати** — їх стане **більше**.
Якщо предмети **відняти** — їх стане **менше**.

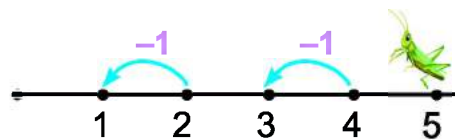
Додавання і віднімання числа 1

1.

$$2 + 1 = 3$$

$$4 + 1 = \square$$

$$2 - 1 = 1$$

$$4 - 1 = \square$$

При **додаванні** числа 1 одержуємо **наступне** число.

При **відніманні** числа 1 одержуємо **попереднє** число.

2. Склади рівності за малюнками.

$$\square + \square = \square$$

$$\square - \square = \square$$

3. • Скільки морквин росло на грядці спочатку?

• Скільки морквин вирвав зайчик?

• Скільки морквин залишилося на грядці?

• Морквин на грядці стало більше чи менше?

• Склади рівність про морквини.

4. Назви фігури, розміщені ліворуч від ручки; праворуч від неї.

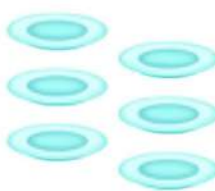
5. Хто «зайвий»? Поясни чому.

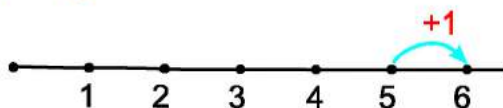
Число 6. Цифра 6. Шестикутник

1.

• Скільки чашок на малюнку? Скільки блюдець? Ложок?

2.

6 — це 5 і 1.

$$6 = 5 + 1$$

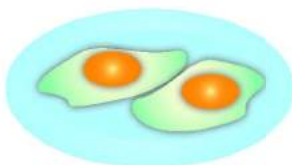
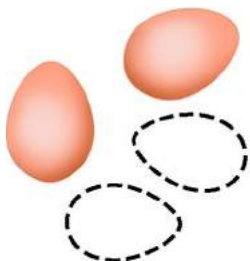
3. Полічи, скільки сторін і скільки кутів у кожній фігурі.

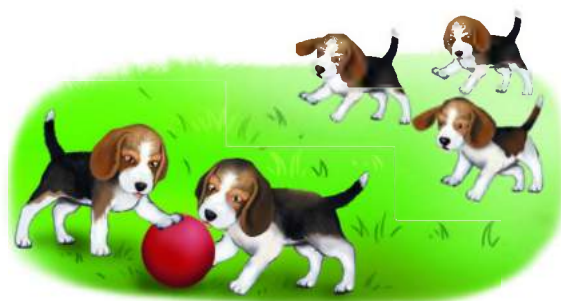
Це — **шестикутники**.

4. Склади рівності за малюнками.

$$\square - \square = \square$$

$$\square + \square = \square$$

5. Назви всі випадки складу чисел 4 і 5.

4	3	2	1

5	4	3	2	1

Знаки «>» і «<»

Порівняння чисел на основі їх місця у числовому ряду

1.

5 більше, ніж 3

$$5 > 3$$

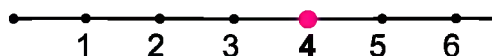

менше, ніж

$$\square < \square$$

У математиці замість слів **більше** і **менше** використовують знаки «>» і «<».

2. Використовуючи числовий промінь, порівняй числа з числом 4.

$$1 < 4$$

$$\square < 4$$

$$\square < 4$$

$$5 > 4$$

$$\square > 4$$

Числа можна порівнювати на основі їх місця в числовому ряду.

Числа, які стоять **перед** даним числом, — **менші** від нього.

Числа, які стоять **після** даного числа, — **більші** від нього.

3. Склади рівності за малюнками.

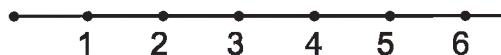

4. Склади і запиши рівності на додавання за малюнками.

Нерівність

1. Порівняй числа. Упиши відповідні знаки «>», «<» або «=».

$2 \bigcirc 1$

$1 \bigcirc 2$

$6 \bigcirc 3$

$6 \bigcirc 6$

$3 \bigcirc 2$

$2 \bigcirc 3$

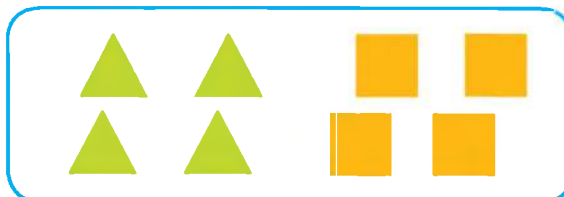
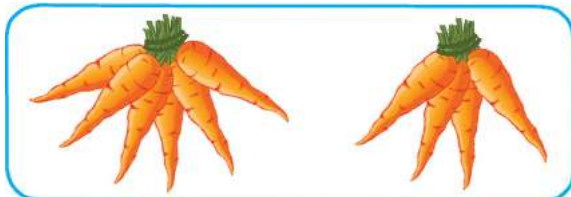
$1 \bigcirc 4$

$5 \bigcirc 6$

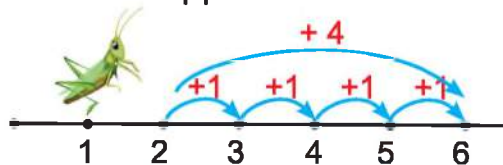

Записи виду $5 < 6$, $3 > 1$ називають **нерівностями**.

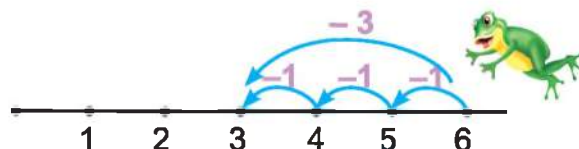
2. Склади за малюнками рівності й нерівності. Запиши в зошит спочатку рівності, а потім — нерівності.

3. За числовими променями склади і запиши рівності на додавання і віднімання.

$2 + 4 = \square$

$6 - 3 = \square$

4. Склади рівності за зразком.

3 4 5

Зразок. $4 - 1 = 3$

$4 + 1 = 5$

2 3 4

$3 - \square = \square$

$\square + \square = \square$

4 5 6

$\square \square \square = \square$

$\square \square \square \square = \square$

Склад числа 6. Додавання на основі складу числа 6

1.

6 — це 5 і 1

$$6 = 5 + 1$$

6 — це 4 і 2

$$6 = 4 + \square$$

6 — це 3 і 3

$$6 = \square + \square$$

6 — це 2 і 4

$$6 = \square + \square$$

6 — це 1 і 5

$$6 = \square + \square$$

- Назви пари чисел, на які можна розкласти число 6.
- Запиши рівності. Використовуй склад числа 6. (Див. зразок.)

$$3 + 3 = \square$$

$$1 + 5 = \square$$

$$2 + 4 = \square$$

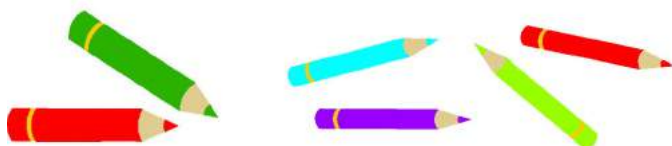
$$4 + 2 = \square$$

$$5 + 1 = \square$$

Зразок. $3 + 3 = \square$

Міркування. 3 і 3 — це склад числа 6. Якщо до числа 3 додати 3, то буде 6. Або: 3 плюс 3 дорівнює 6.

2.

$$2 + \square = \square$$

- За якою ознакою олівці можна поділити на 2 групи?
- Скільки товстих олівців? Скільки тонких? Скільки їх усього?
- Прочитай рівність.

3.

- Полічи, скільки зайчиків тримають морквину в лівій лапі; у правій лапі.

Переставний закон додавання

1. Порівняй результати додавання.

$$2 + 3 = \square$$

$$\square + 2 = \square$$

Додавати числа можна в будь-якому порядку.

2. Запиши за малюнком дві рівності на додавання.

$$1 + \square = \square$$

$$\square + 1 = \square$$

Отже, $1 + 5 = 5 + 1$

3. Склади і запиши рівності за малюнками і зразком.

$$5 = 1 + 4$$

$$5 = 4 + 1$$

$$1 + 4 = 4 + 1$$

$$5 = 2 + \square$$

$$5 = \square + \square$$

$$\square + \square = \square + \square$$

$$4 = \square + \square$$

$$4 = \square + \square$$

$$\square + \square = \square + \square$$

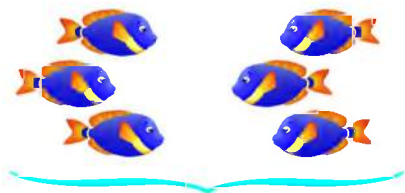

$$3 = \square + \square$$

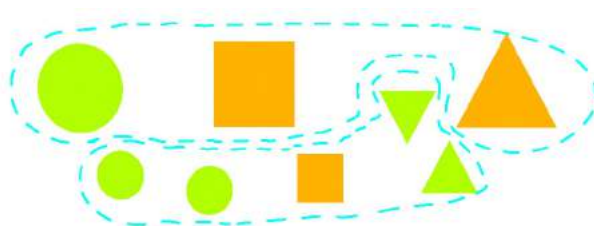
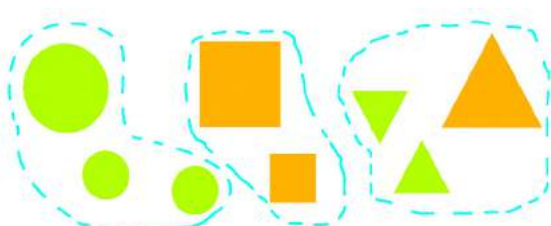
$$3 = \square + \square$$

$$\square + \square = \square + \square$$

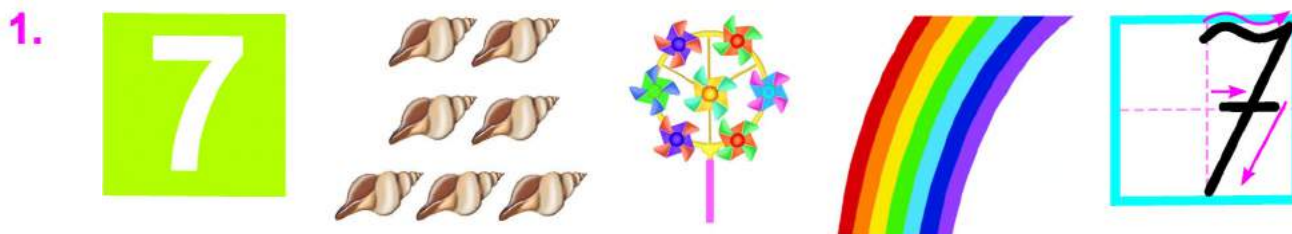
4. Склади рівності за малюнками.

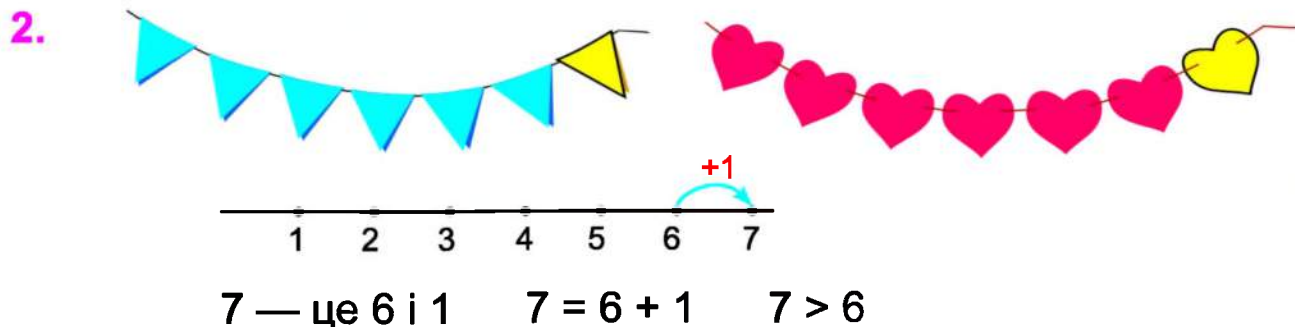
5. За якою ознакою поділено на групи фігури ліворуч? Праворуч?

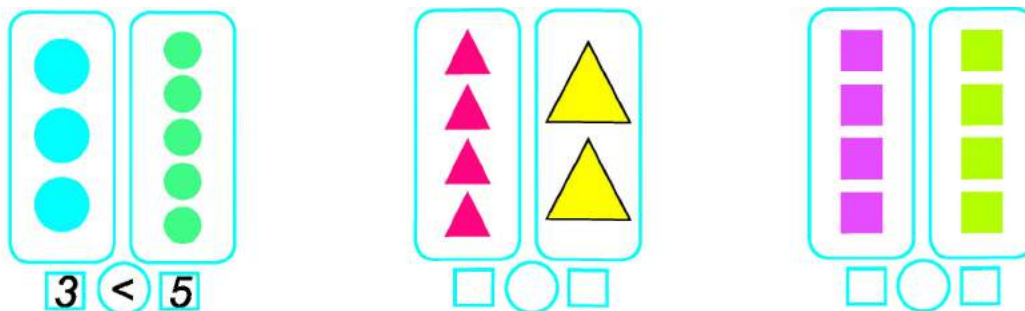
Число 7. Цифра 7. Тиждень

- Скільки мушель на малюнку? Скільки вітрячків?
Скільки кольорів має веселка?

3. У кожній групі порівняй кількості фігур.

- Скільки днів у тижні?
- Назви дні тижня, починаючи з понеділка.

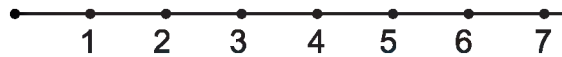
5. Склади рівності за малюнками.

Порівняння чисел у межах 7

1. а) Упиши відповідні числа. Використай числовий промінь.

7 >   7 >   7 >   7 >   7 >

б) Упиши відповідні знаки.

7 4   2 6   4 2   6 7   5 3

2. У сумці було   . До них поклали ще . Скільки м'ячів стало в сумці?

$$\boxed{}\boxed{}\boxed{} = \boxed{}$$

3. На тарілці лежало   . Петрик з'їв . Скільки пампушок залишилось?

$$\boxed{}\boxed{}\boxed{} = \boxed{}$$

4.

Було

Доклали

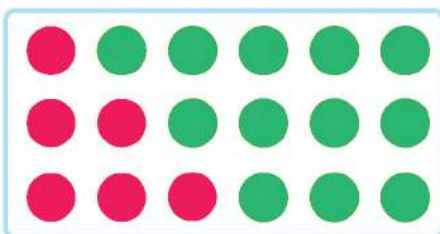

Стало

- Якщо один пиріжок доклали, то пиріжків стало більше чи менше, ніж було спочатку? Запиши відповідну рівність.

5. Запиши в зошит усі випадки складу числа 6.

$$6 = \boxed{} + \boxed{}$$

$$6 = \boxed{} + \boxed{}$$

$$6 = \boxed{} + 4$$

$$6 = \boxed{} + 2$$

$$6 = \boxed{} + \boxed{}$$

Склад числа 7. Додавання на основі складу числа 7. Ламана

1. 7 — це 6 і 1   7 — це 1 і 6
 7 — це 5 і 2   7 — це 2 і 5
 7 — це 4 і 3   7 — це 3 і 4

- За кожним рядком склади рівності за зразком.

$$7 = 6 + 1$$

$$7 = 1 + 6$$

$$6 + 1 = 1 + 6$$

2. Склади рівності. Використай склад чисел 7 і 6.

$$5 + 2 = 7$$

$$4 + 2 = \square$$

$$4 + 3 = \square$$

$$3 + 3 = \square$$

$$3 + 4 = \square$$

$$2 + 4 = \square$$

$$2 + 5 = \square$$

$$5 + 1 = \square$$

Зразок. $5 + 2 = \square$

Міркування. 5 і 2 — це склад числа 7. Якщо до числа 5 додати 2, то буде 7. Або: 5 плюс 2 дорівнює 7.

3. Дізнайся, скільки разом гривень на двох купюрах.

$$5 + \square = \square$$

$$\square + \square = \square$$

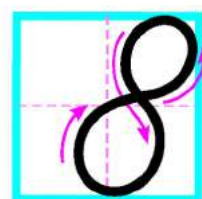

Це — ламані.

- Зі скількох відрізків складаються ламані на рисунку?

Число 8. Цифра 8

1.

- Скільки на малюнку лимонів? Сніжинок? Курчаток?

2.

8 — це 7 і 1

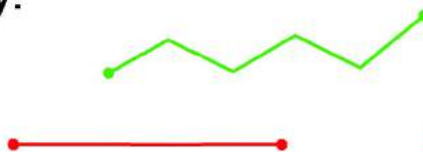
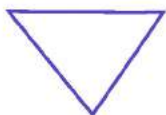
$8 = 7 + 1$

$8 > 7$

3. З яких фігур складається потяг?

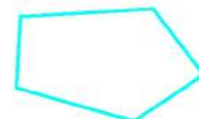

4. Назви фігури, які є на рисунку.

- Скільки відрізків має синя ламана? Жовта? Зелена?

Якщо кінці ламаної з'єднати, то одержимо **замкнену ламану**.

Замкнені ламані утворюють **многокутники**.

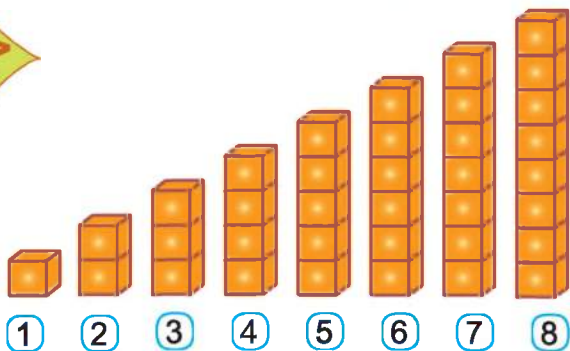
- Яку фігуру утворює замкнена ламана з трьох відрізків?
З чотирьох відрізків? Із п'яти відрізків?

Порівняння чисел у межах 8

1. Упиши відповідні числа і знаки. Використай малюнок.

а) $8 > \square$ $8 > \square$ $8 > \square$

$8 > \square$ $8 > \square$ $8 > \square$

б) $1 \bigcirc 8$ $2 \bigcirc 8$ $3 \bigcirc 8$

$4 \bigcirc 8$ $6 \bigcirc 8$ $8 \bigcirc 8$

2. Склади рівності про каченят за малюнками.

3. У Юлі було . Вона віддала
другові . Скільки горіхів залишилося в Юлі?

$\square \square \square = \square$

4. $8 - 1 = \square$ $7 - 1 = \square$ $6 - 1 = \square$ $5 - 1 = \square$

$7 + 1 = \square$ $6 + 1 = \square$ $5 + 1 = \square$ $4 + 1 = \square$

5. Склади рівності на додавання.

Зразок.

$2 + 2 = 4$

Склад числа 8. Додавання на основі складу числа 8

1. Розглянь малюнок і запиши всі випадки складу числа 8.

$8 = 7 + \square$

$8 = 1 + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

$8 = \square + \square$

2. Склади рівності. Використай склад числа 8.

$7 + 1 = \square$

$6 + \square = \square$

$\square + \square = \square$

$\square + \square = \square$

$1 + 7 = \square$

$2 + \square = \square$

$\square + \square = \square$

Зразок. $3 + 5 = \square$

Міркування. 3 і 5 — це склад числа 8. Якщо до числа 3 додати 5, то буде 8. Або: 3 плюс 5 дорівнює 8.

3. Запиши рівності за числовими променями.

4. У Юрка було і . Скільки машинок було в Юрка?

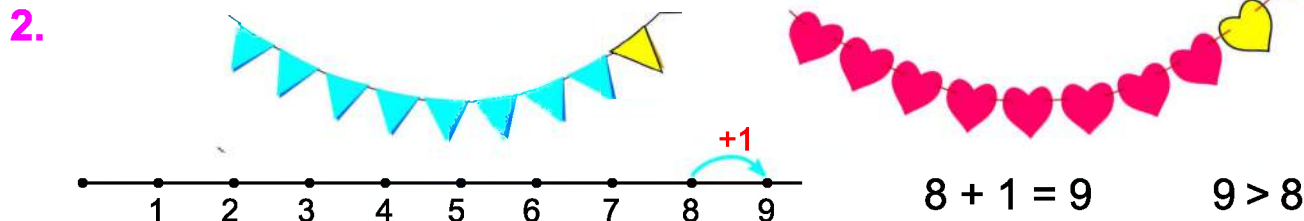
5. У Юлі було . Вона подарувала подрузі одну ляльку. Скільки ляльок залишилося в Юлі?

Число 9. Цифра 9

- Скільки цукерок на малюнку? Каченят? Малинок?

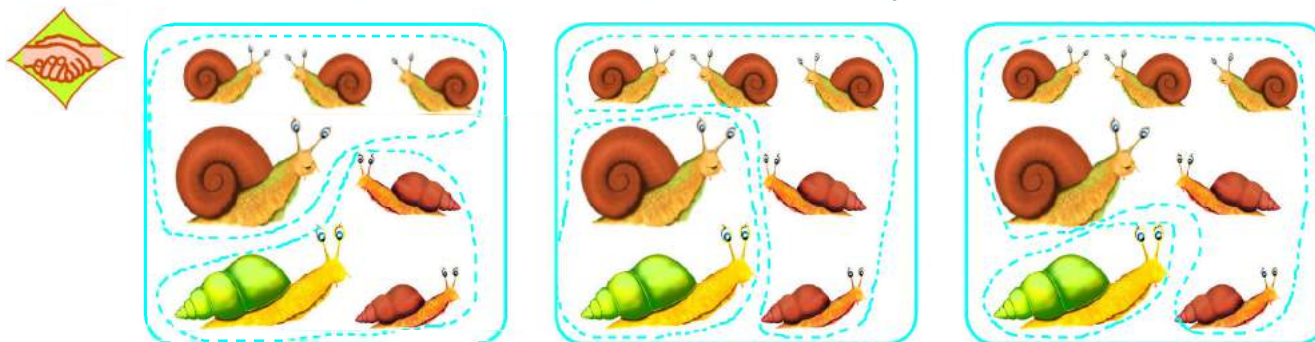
- Поясни, як отримали 9 прапорців; 9 сердечок.
- Як отримали число 9?

3. Склади рівність про курей.

- Поясни, чому в рівності потрібно поставити знак «+».

4. За якою ознакою равлики поділені на групи?

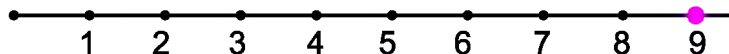

- Склади відповідні рівності.

Порівняння чисел у межах 9

1. Розглянь числовий промінь і назви числа, які передують числу 9.

2. Упиши відповідні знаки «>», «<» або «=».

$9 \bigcirc 5$

$2 \bigcirc 9$

$7 \bigcirc 9$

$9 \bigcirc 6$

$9 \bigcirc 1$

$3 \bigcirc 9$

$8 \bigcirc 9$

$9 \bigcirc 5$

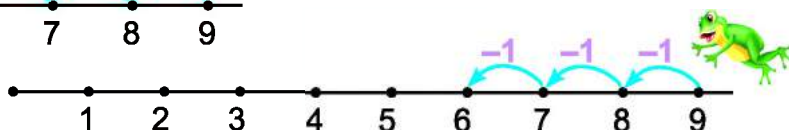
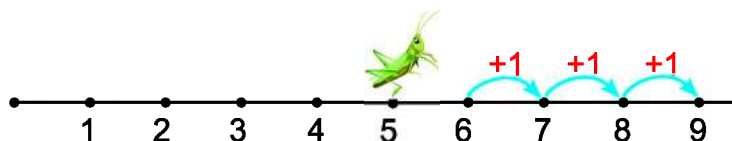
$9 \bigcirc 4$

$9 \bigcirc 9$

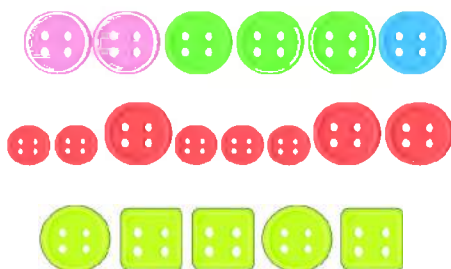
3. Склади рівності лише для тих малюнків, які вказують на дію віднімання.

4. За числовими променями склади 6 рівностей.

5. Назви спільні та відмінні ознаки гудзиків у кожному рядку.

Склад числа 9. Додавання на основі складу числа 9

1. 9 — це 8 і 9 — це 1 і
 9 — це 7 і 9 — це 2 і
 9 — це 6 і 9 — це 3 і
 9 — це 5 і 9 — це 4 і

- Назви пари чисел, на які можна розкласти число 9.

2. Склади рівності. Використай склад числа 9.

$$\begin{array}{ll} 7 + 2 = \square & 3 + 6 = \square \\ 6 + 3 = \square & 2 + 7 = \square \\ 4 + 5 = \square & 1 + 8 = \square \end{array}$$

Зразок. $7 + 2 = \square$

Міркування. 7 і 2 — це склад числа 9. Якщо до числа 7 додати 2, то буде 9. Або: 7 плюс 2 дорівнює 9.

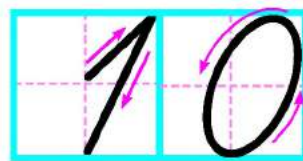
3. $4 \bigcirc 7$ $6 \bigcirc 5$ $7 \bigcirc 5$ $7 \bigcirc 7$
 $8 \bigcirc 3$ $2 \bigcirc 9$ $9 \bigcirc 4$ $5 \bigcirc 3$

4.
  - Скільки бананів було в мавпочки спочатку?
  - Скільки бананів вона з'їла?
  - Якщо мавпочка 2 банани з'їла, то бананів у неї стало більше чи менше, ніж було спочатку?
  - Склади рівність і обґрунтуй, знак якої дії потрібно поставити.

Число 10

1.

2.

$$9 + 1 = 10$$

$$10 > 9$$

- Поясни, як отримали 10 прапорців; 10 сердечок.
- Як отримали число 10?

Число 10 записують двома цифрами — 1 і 0.

3.

- Скільки кошенят зібралося біля миски з молоком?
- Скільки кошенят підбігає до них?
- Кошенят разом стане більше чи менше?
- Склади рівність та поясни, знак якої дії потрібно поставити.

4.

- Скільки жабеняток сиділо на листку спочатку?
- Скільки стрибнуло у воду?
- Якщо 3 жабенятка зістрибнуло, то на листку їх стало більше чи менше?
- Склади рівність та обґрунтуй, знак якої дії треба поставити.

Порівняння чисел у межах 10

1. Які числа передують числу 10?

• Назви числа, менші від числа 10.

2.

$10 \bigcirc 1$

$2 \bigcirc 10$

$10 \bigcirc 3$

$7 \bigcirc 10$

$4 \bigcirc 10$

$10 \bigcirc 8$

$9 \bigcirc 10$

$10 \bigcirc 10$

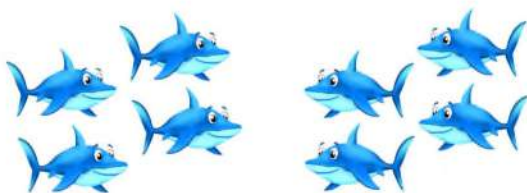
3. Запиши в зошиті числа в порядку їх зменшення.

3, 9, 4, 10, 8, 1, 5, 7

4. За кожним малюнком склади і запиши дві рівності на додавання.

5. Склади і запиши рівності до кожного малюнка.

6. Добери відповідні числа.

$4 + 3 = 3 + \square$

$2 + 5 = 5 + \square$

$2 + 4 = \square + \square$

$1 + 6 = \square + 1$

$3 + 2 = \square + \square$

$5 + 1 = \square + \square$

Склад числа 10. Додавання на основі складу числа 10

1. 10 — це 9 і 10 — це 1 і
 10 — це 8 і 10 — це 2 і
 10 — це 7 і 10 — це 3 і
 10 — це 6 і 10 — це 4 і
 10 — це 5 і

• Назви пари чисел, на які можна розкласти число 10.

2. Склади рівності. Використай склад числа 10.

$$\begin{array}{lll} 8 + 2 = \square & 5 + 5 = \square & 2 + 8 = \square \\ 7 + 3 = \square & 3 + 7 = \square & 1 + 9 = \square \\ 6 + 4 = \square & 4 + 6 = \square & \end{array}$$

Зразок. $8 + 2 = \square$

Міркування. 8 і 2 — це склад числа 10. Якщо до числа 8 додати 2, то буде 10. Або: 8 плюс 2 дорівнює 10.

3. Добери знаки «+» або «-» так, щоб одержати правильні рівності.

$8 \bigcirc 1 = 9$

$5 \bigcirc 1 = 4$

$9 \bigcirc 1 = 10$

$7 \bigcirc 1 = 6$

$6 \bigcirc 1 = 7$

$4 \bigcirc 1 = 3$

4. Допиши рівності про грибочки. Склади і запиши рівності про каштани і тістечка.

$4 + 3 = \square$

$3 + 4 = \square$

$\square + \square = \square$

$\square + \square = \square$

$\square + \square = \square$

$\square + \square = \square$

Число 0. Цифра 0

1.

Було
на тарілці

З'їли

$$3 - 3 = 0$$

Залишилось
на тарілці — ?

Було
в гнізді

Полетіло

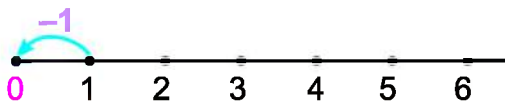
$$4 - 4 = 0$$

Залишилось
у гнізді — ?

Відсутність об'єктів (предметів) позначають цифрою 0.

2.

$$1 - 1 = 0 \quad 0 < 1$$

Число 0 у ряді чисел стоїть перед числом 1.

3. Запиши ряди чисел.

4.

$$5 \bigcirc 0$$

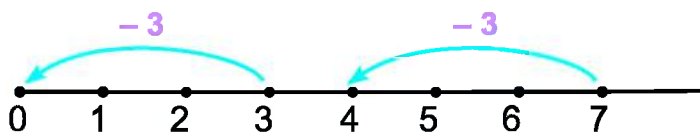
$$0 \bigcirc 10$$

$$9 \bigcirc 0$$

$$0 \bigcirc 6$$

$$0 \bigcirc 0$$

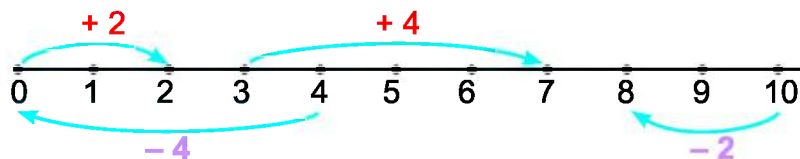
5. Склади дві рівності за числовим променем.

Додавання і віднімання з числом 0

1. Запиши рівності. Використай числовий промінь.

$0 + 2 = \square$

$3 + 4 = \square$

$4 - 4 = \square$

$2 + 0 = \square$

$10 - 2 = \square$

$7 - 1 = \square$

2.

$5 \bigcirc 0$

$0 \bigcirc 4$

$0 \bigcirc 0$

$8 \bigcirc 0$

3. $5 + 0 = \square$

$7 - 0 = \square$

$0 + 8 = \square$

$9 - 9 = \square$

$6 - 6 = \square$

$0 + 0 = \square$

$4 + 0 = \square$

$0 - 0 = \square$

4. • Скільки рудих кошенят у лежку?

• Скільки сірих кошенят?

• Разом кошенят більше чи менше?

Скільки їх разом?

• Запиши рівність. Поясни, знак якої дії потрібно поставити.

5. Склади рівності. Використай склад чисел 7 і 8.

$4 + 3 = \square$

$3 + 5 = \square$

$1 + 6 = \square$

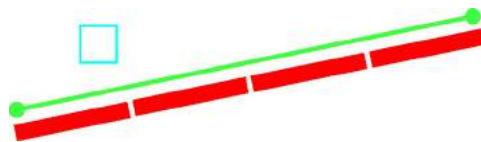
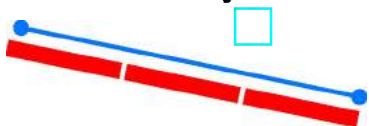
$5 + 2 = \square$

$4 + 4 = \square$

$1 + 7 = \square$

Порівняння довжин відрізків

1. Скільки разів червоний відрізок (мірка) вклався в синьому відрізку? У зеленому?

• Порівняй довжини відрізків.

2. Віднови рівності.

$$3 - 3 = \square$$

$$9 - \square = 0$$

$$10 - \square = 10$$

$$6 + \square = 6$$

$$7 + 0 = \square$$

$$10 + \square = 10$$

$$5 - \square = 4$$

$$4 - 4 = \square$$

$$9 - \square = 8$$

3. На грядці розквітло

Мама зрізала 3 тюльпани. Скільки тюльпанів залишилося на грядці?

4. Вітя знайшов

мушлі, а Катя —

Скільки мушель діти знайшли разом?

5. Добери такі числа, щоб нерівності були правильними.

$$\square < 3$$

$$4 > \square$$

$$\square > 7$$

$$\square < 1$$

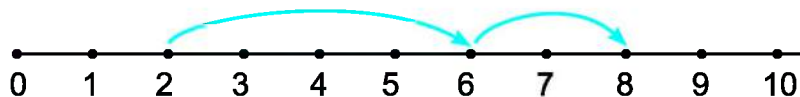
$$1 < \square$$

$$2 < \square$$

$$5 > \square$$

$$10 > \square$$

6. Запиши рівність. Використай числовий промінь.

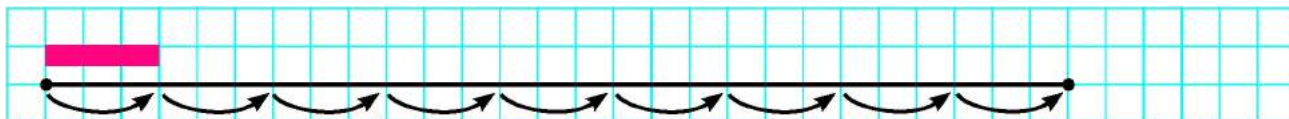
$$2 + \square + \square = \square$$

Вимірювання довжин відрізків. Сантиметр

1. Скільки кроків папуги вкладеться в довжині удава?

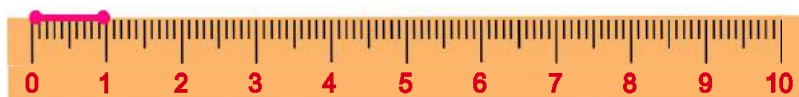
2. Виміряй довжину відрізка за допомогою червоної мірки.

- Скільки разів мірка відкладеться на відрізку?
- Скільки мірок становить довжина відрізка?

3. Дві клітинки учнівського зошита   — це мірка завдовжки 1 сантиметр.

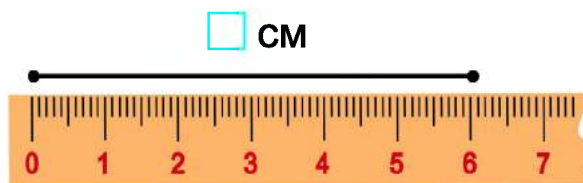
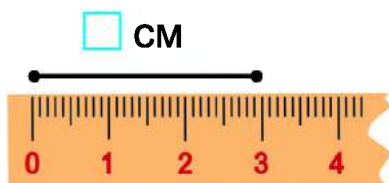
Слово **сантиметр** скорочено позначають так: **см**.

1 см

Лінійка — це інструмент для вимірювання довжини.

4. Визнач довжини відрізків.

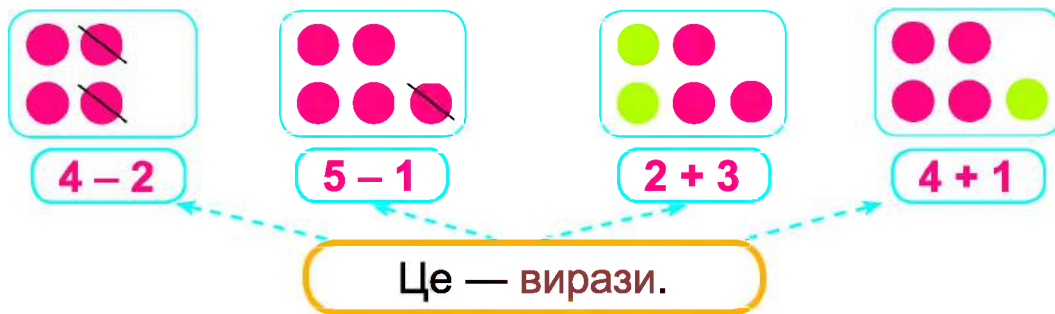
5. Запиши числа в порядку їх зростання.

5, 0, 7, 3, 4, 2, 6, 9, 1

Вираз. Значення виразу

1.

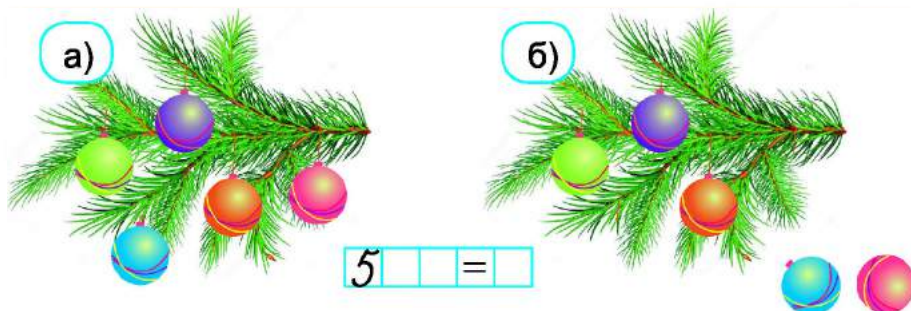
$4 - 2 = 2$ $5 - 1 = \square$ $2 + 3 = \square$ $4 + 1 = \square$

Це — значення виразів.

- Прочитай вирази, які склали за малюнками.
- Чому дорівнюють значення цих виразів?
- Запиши відповідні рівності.

Рівність — це вираз і його значення, з'єднані знаком « = ».

2.

- Скільки іграшок висіло на гілці спочатку?
- Скільки іграшок впало?
- Якщо дві іграшки впало, то їх на гілці стало більше чи менше?
- Запиши рівність. Поясни, знак якої дії потрібно поставити.

3. Склади рівності на склад чисел 9 і 10.

Зразок.

$9 = 5 + 4$

Доданки. Сума

1. Запам'ятай, як називають числа при додаванні.

$$\begin{array}{c} 4 + 3 = 7 \\ \text{Доданок} \quad \text{Доданок} \quad \text{Сума} \end{array}$$

2. Назви рівності, у яких число 6 є сумою.

$7 - 1 = 6$

$5 + 1 = 6$

$6 + 1 = 7$

$3 + 3 = 6$

3. Випиши лише ті рівності, у яких невідоме число є другим доданком. Упиши відповідне число.

$10 - \square = 8$

$2 + \square = 3$

$\square + 4 = 6$

$7 + \square = 8$

4. Прочитай рівність різними способами за зразком.

Зразок. $5 + 4 = 9$

До 5 додати 4, буде 9.

5 плюс 4 дорівнює 9.

Перший доданок — 5, другий — 4, сума — 9.

5. Запиши вирази і обчисли їх значення.

• До 4 додати 4.

• 2 плюс 5.

• Перший доданок — 6, другий — 3.

6. У качки

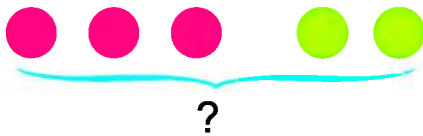
Скільки всього каченят у качки?

$\square + \square = \square$

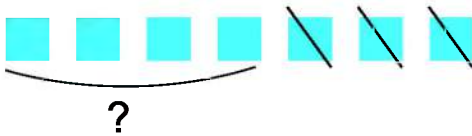
Додавання і віднімання

1.

$$3 + 2 = 5$$

Коли виконуємо дію **додавання** — отримуємо **більше число**.

$$7 - 3 = 4$$

Коли виконуємо дію **віднімання** — отримуємо **менше число**.

2. Розглянь малюнки. Запиши дві рівності про папуг.

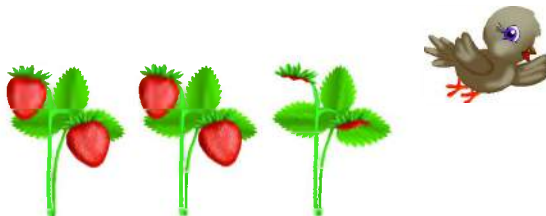

• Поясни, знаки яких дій треба поставити в цих рівностях.

3. $4 + 1$ $7 - 0$ $9 + 1$ $6 - 6$ $1 + 0$
 $8 - 1$ $5 + 1$ $1 + 1$ $3 - 3$ $7 - 1$

4. Запиши рівність про суниці. Поясни, знак якої дії треба поставити.

$$6 \quad \square \quad = \quad \square$$

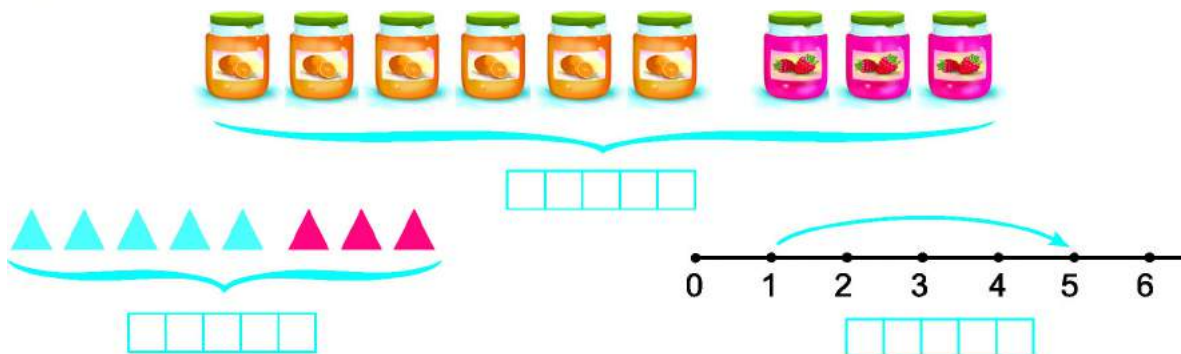
5. Запиши рівності за малюнками.

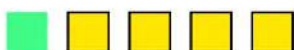
Зв'язок додавання і віднімання

1. Запиши рівності за малюнками.

У кожній рівності підкресли перший доданок.

2.

$$1 + 4 = 5$$

Перший доданок — 1, другий доданок — 4, сума — 5.

$$5 - 1 = 4$$

Якщо від суми 5 відняти перший доданок 1, то залишиться другий доданок 4.

$$5 - 4 = 1$$

Якщо від суми 5 відняти другий доданок 4, то залишиться перший доданок 1.

3. Склади рівності за малюнками.

Якщо від суми відняти один доданок, то одержимо інший доданок.

4. $2 + 1$ $3 + 1$ $2 + 3$ $4 + 1$ $1 + 1$
 $1 + 2$ $1 + 3$ $3 + 2$ $1 + 4$ $2 + 2$

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ НА ОСНОВІ СКЛАДУ ЧИСЕЛ 2–10

Додавання і віднімання на основі складу чисел 2, 3, 4

1. Запиши всі рівності на додавання і віднімання, які можна скласти на основі складу чисел 2, 3 і 4.

$1 + 1 = \square \quad 2 - 1 = \square$

$2 + 1 = \square \quad 1 + 2 = \square \quad 3 - 2 = \square \quad 3 - 1 = \square$

$3 + 1 = \square \quad 1 + 3 = \square \quad 4 - 3 = \square \quad 4 - 1 = \square$

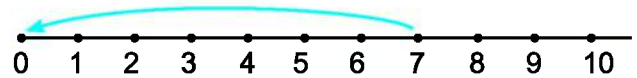

$2 + 2 = \square \quad 4 - 2 = \square$

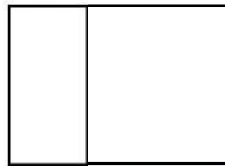
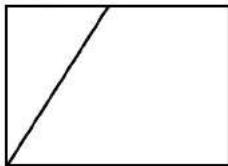
Зразок. $3 - 2 = \square$

Міркування. 3 — це 2 і 1. Якщо від числа 3 відняти 2, то буде 1.

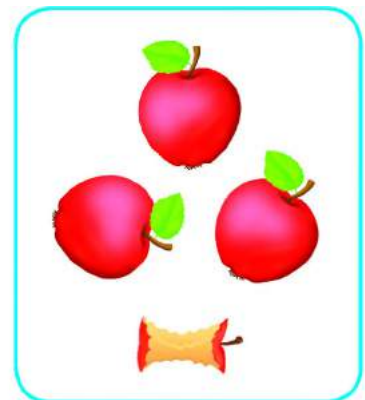
2. Склади рівності за числовими променями. Запиши їх.

3. Скільки чотирикутників на рисунку ліворуч? На рисунку праворуч?

4. Склади рівності за малюнками.

Додавання і віднімання на основі складу числа 5

1. Запиши всі рівності на додавання і віднімання, які можна скласти на основі складу числа 5.

	$4 + 1$	$1 + 4$	$5 - 4$	$5 - 1$
	$3 + 2$	$2 + 3$	$5 - 3$	$5 - 2$

Зразок. $5 - 4 = \square$

Міркування. 5 — це 4 і 1. Якщо від числа 5 відняти 4, то буде 1.

2. Прочитай тільки рівності. Випиши вирази й обчисли їх значення.

$8 + 1$	$3 + 4 = 7$	$10 - 1$	$2 + 4 = 6$
$9 - 1 = 8$	$5 - 2$	$8 - 1 = 7$	$3 + 2$

3. До кожного малюнка склади рівність на додавання і дві рівності на віднімання.

- Що одержимо, якщо від суми чисел віднімемо перший доданок? Другий доданок?

5. Запиши склад чисел 7, 10, 9, 6.

7	2		6	
		3		1

10	2		6	
		5		4

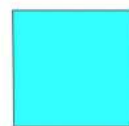
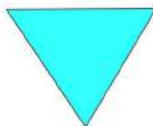
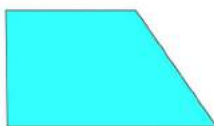
9	8		4	
		7		6

6	1		3	
		2		4

Зразок.

$7 = 2 + 5$

6. Знайди «зайву» фігуру. Поясни, чому вона зайва.

Додавання і віднімання на основі складу числа 6

1. Запиши всі рівності на додавання і віднімання, які можна скласти на основі складу числа 6.

	$5 + 1$	$1 + 5$	$6 - 5$	$6 - 1$
	$4 + 2$	$2 + 4$	$6 - 4$	$6 - 2$
	$3 + 3$	$6 - 3$		

Зразок. $6 - 5 = \square$

Міркування. 6 — це 5 і 1. Якщо від числа 6 відняти 5, то буде 1.

2. Склади рівності за таблицею і зразком.

Зразок.

$2 + 1 = 3$

Доданок	2	5	4	1	1	3	1
Доданок	1	1	1	3	4	1	5
Сума	3						

3. Добери відповідні числа.

$\square + 1 = 6$ $5 + \square = 6$ $5 - \square = 4$ $4 - \square = 0$

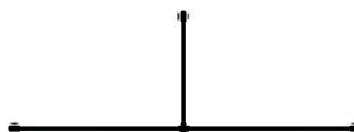
$\square - 1 = 5$ $\square + \square = 4$ $6 - \square = 5$ $3 + \square = 3$

4. $10 \bigcirc 9$ $5 \bigcirc 8$ $6 \bigcirc 9$ $7 \bigcirc 7$
 $4 \text{ см} \bigcirc 6 \text{ см}$ $7 \text{ см} \bigcirc 3 \text{ см}$

5. За малюнком склади і запиши дві рівності на додавання і дві — на віднімання.

6. Скільки всього відрізків на рисунку ліворуч? На рисунку праворуч?

Додавання і віднімання на основі складу числа 7

1. Запиши всі рівності на додавання і віднімання, які можна скласти на основі складу числа 7.

$6 + 1$

$1 + 6$

$7 - 6$

$7 - 1$

$5 + 2$

$2 + 5$

$7 - 5$

$7 - 2$

$4 + 3$

$3 + 4$

$7 - 4$

$7 - 3$

Зразок. $7 - 6 = \square$

Міркування. 7 — це 6 і 1. Якщо від числа 7 відняти 6, то буде 1.

2. Випиши вирази, у яких другий доданок дорівнює 2.
Обчисли їх значення.

$3 + 2$

$6 - 2$

$2 + 5$

$2 - 1$

$5 + 2$

$2 + 1$

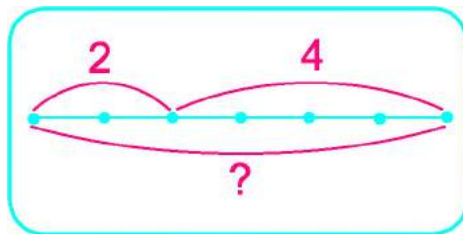
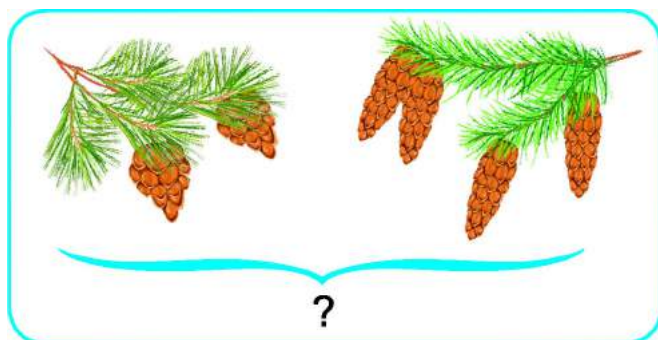
$0 + 2$

$8 - 2$

$4 + 2$

$2 + 0$

3. Розглянь малюнок і схему до нього. Склади рівність.

Це — **схема** до малюнка.

4. Добери пропущені числа або знаки дій.

$7 = 4 + \square$

$9 \bigcirc 1 = 10$

$7 \bigcirc 1 = 8$

$7 = 5 + \square$

$5 \bigcirc 1 = 4$

$4 \bigcirc 1 = 3$

5. За кожним малюнком склади рівність на додавання і дві — на віднімання.

Додавання і віднімання на основі складу числа 8

1. Запиши всі рівності на додавання і віднімання, які можна скласти на основі складу числа 8.

	$7 + 1$	$1 + 7$	$8 - 7$	$8 - 1$
	$6 + 2$	$2 + 6$	$8 - 6$	$8 - 2$
	$5 + 3$	$3 + 5$	$8 - 5$	$8 - 3$
	$4 + 4$	$8 - 4$		

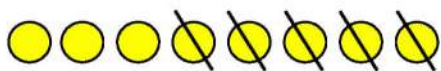
Зразок. $8 - 7 = \square$

Міркування. 8 — це 7 і 1. Якщо від числа 8 відняти 7, то буде 1.

2. Іринка принесла мавпочкам 5 бананів вони з'їли.

- Про що можна запитати?
- Запиши відповідну рівність і обґрунтуй вибір дії.

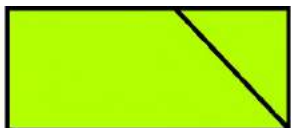
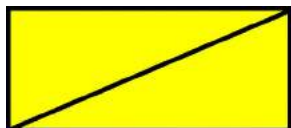
3. На гілці сидить одне білчечко, а в дуплі — ще 2.

- Про що можна запитати?
- Запиши відповідну рівність і поясни вибір дії.

4. Запиши всі можливі рівності на додавання і віднімання з числами 0 і 6.

5. Назви багатокутники, на які розбито кожний чотирикутник.

Додавання і віднімання на основі складу числа 9

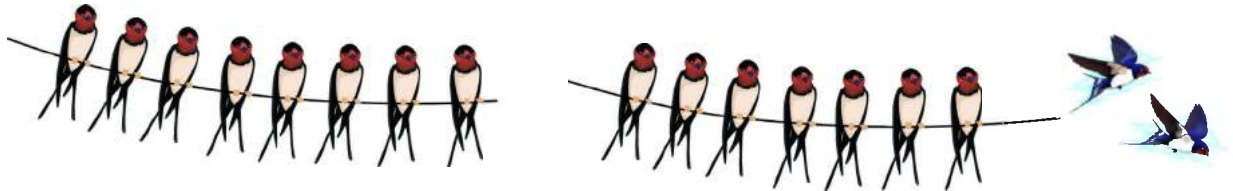
1. Запиши всі рівності на додавання і віднімання, які можна скласти на основі складу числа 9.

	$8 + 1$	$1 + 8$	$9 - 8$	$9 - 1$
	$7 + 2$	$2 + 7$	$9 - 7$	$9 - 2$
	$6 + 3$	$3 + 6$	$9 - 6$	$9 - 3$
	$5 + 4$	$4 + 5$	$9 - 5$	$9 - 4$

Зразок. $9 - 8 = \square$

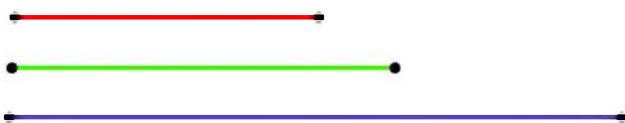
Міркування. 9 — це 8 і 1. Якщо від числа 9 відняти 8, то буде 1.

2.

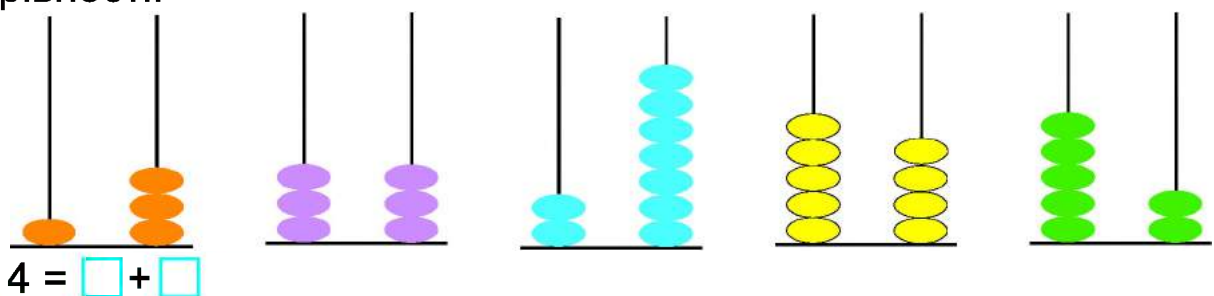

- Скільки пташок сиділо на дроті?
- Скільки полетіло?
- Якщо 2 пташки полетіло, то на дроті їх стало більше чи менше?
- Запиши рівність. Поясни, знак якої дії треба поставити.

3. Виміряй довжини відрізків.

4. Склад яких чисел зображено на малюнках? Запиши відповідні рівності.

Додавання і віднімання на основі складу числа 10

1. Запиши всі рівності на додавання і віднімання, які можна скласти на основі складу числа 9.

	$9 + 1$	$1 + 9$	$10 - 9$	$10 - 1$
	$8 + 2$	$2 + 8$	$10 - 8$	$10 - 2$
	$7 + 3$	$3 + 7$	$10 - 7$	$10 - 3$
	$6 + 4$	$4 + 6$	$10 - 6$	$10 - 4$
	$5 + 5$		$10 - 5$	

Зразок. $10 - 9 = \square$

Міркування. 10 — це 9 і 1. Якщо від числа 10 відняти 9, то буде 1.

2. За малюнком склади і запиши дві рівності на додавання і дві — на віднімання.

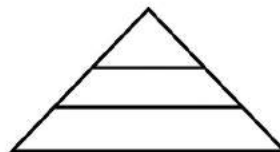
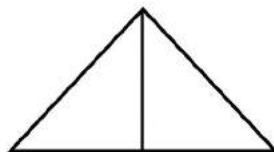
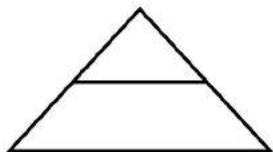

3. $6 \bigcirc 1 = 7$ $6 \bigcirc 1 = 5$ $2 \bigcirc 2 = 4$ $3 \bigcirc 2 = 5$
 $2 \bigcirc 2 = 0$ $9 \bigcirc 1 = 8$ $1 \bigcirc 8 = 9$ $3 \bigcirc 2 = 1$

4. Запиши вирази й обчисли їх значення.

- 8 плюс 1.
- 10 мінус 2.
- Перший доданок — 7, другий — 3.
- Від числа 10 відняти 5.

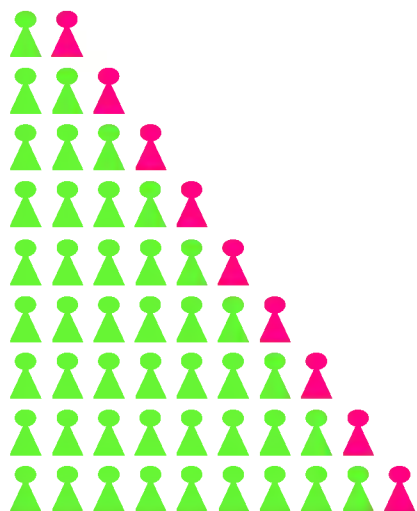
5. Скільки всього трикутників є на кожному рисунку?

ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ В МЕЖАХ 10

Таблиці додавання і віднімання числа 1. Вирази на дві дії

1.

$1 + 1 = 2$

$2 - 1 = 1$

$2 + 1 = 3$

$3 - 1 = 2$

$3 + 1 = 4$

$4 - 1 = 3$

$4 + 1 = 5$

$5 - 1 = 4$

$5 + 1 = 6$

$6 - 1 = 5$

$6 + 1 = 7$

$7 - 1 = 6$

$7 + 1 = 8$

$8 - 1 = 7$

$8 + 1 = 9$

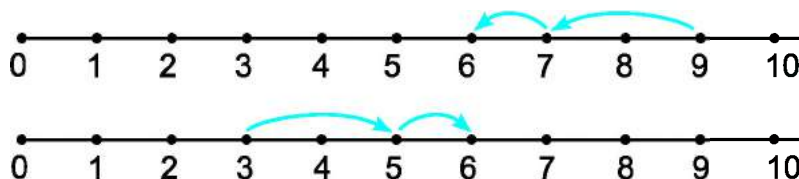
$9 - 1 = 8$

$9 + 1 = 10$

$10 - 1 = 9$

- У кожному рядку полічи окремо зелені й окремо червоні фішки.
- Поясни, як склали кожную рівність на додавання і віднімання.

2. Склади рівності за числовими променями.

$\square - \square - \square = \square$

$\square + \square + \square = \square$

3. $7 + 1 + 1 = \square$ $9 - 1 - 1 = \square$ $1 + 1 + 1 = \square$

$5 + 1 + 1 = \square$ $6 - 1 - 1 = \square$ $4 + 1 + 1 = \square$

4. Добери відповідні знаки дій і числа.

$10 \bigcirc \square = 9$

$6 \bigcirc \square = 5$

$8 \bigcirc \square = 7$

$6 \bigcirc \square = 7$

$7 \bigcirc \square = 8$

$4 \bigcirc \square = 3$

$9 \bigcirc \square = 8$

$9 \bigcirc \square = 10$

Зразок. $10 \bigcirc \square = 9$

Міркування. Було 10, стало 9. Отже, стало менше.

Щоб стало менше, потрібно виконати дію віднімання.

Підготовка до введення задач

1. Склади рівності за малюнками.

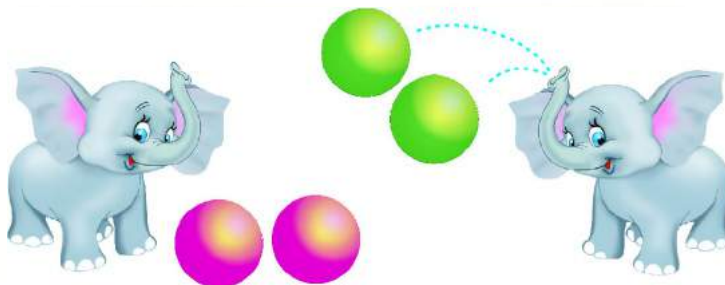

- Поясни вибір дії.

Щоб стало **більше** — потрібно **додати**.

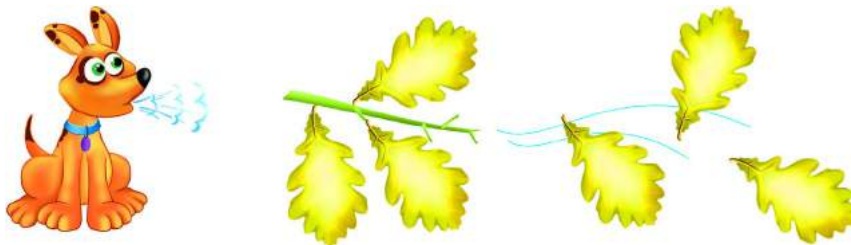
Щоб стало **менше** — потрібно **відняти**.

2. Скільки м'ячів разом у двох слоненят?

- Яку дію слід обрати? Чому?
- Запиши рівність.

3. Постав запитання до малюнка.

- Запиши відповідну рівність.
- Поясни, знак якої дії треба поставити в цій рівності.

4. $8 \text{ см} \bigcirc 6 \text{ см}$

$5 \text{ см} \bigcirc 6 \text{ см}$

$10 \text{ см} \bigcirc 1 \text{ см}$

$0 \bigcirc 10$

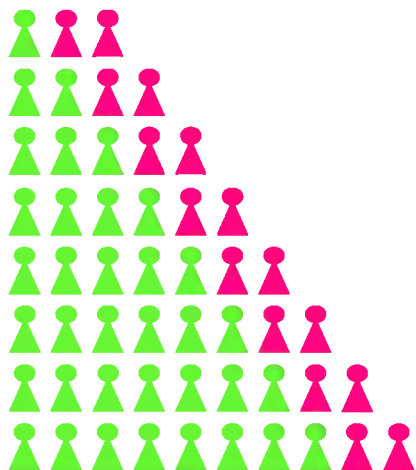
$9 \bigcirc 6$

$9 \bigcirc 0$

Таблиці додавання і віднімання числа 2

1.

$1 + 2 = 3$

$3 - 2 = 1$

$2 + 2 = 4$

$4 - 2 = 2$

$3 + 2 = 5$

$5 - 2 = 3$

$4 + 2 = 6$

$6 - 2 = 4$

$5 + 2 = 7$

$7 - 2 = 5$

$6 + 2 = 8$

$8 - 2 = 6$

$7 + 2 = 9$

$9 - 2 = 7$

$8 + 2 = 10$

$10 - 2 = 8$

- Прочитай кожну рівність на додавання і відповідну їй рівність — на віднімання.
- Поясни, як можна скласти таблицю віднімання з таблиці додавання, не використовуючи малюнок.

2. Обчисли значення виразів.

$6 + 2 - 1 = \square - \square = \square$

$7 - 2 + 1 = \square + \square = \square$

$9 - 2 + 1 = \square + \square = \square$

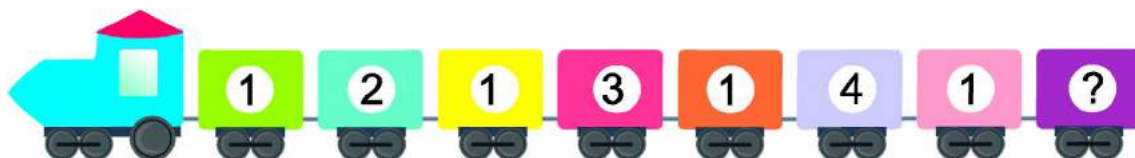
$8 + 2 - 1 = \square - \square = \square$

3. За малюнками склади дві рівності про кошенят.

- Поясни, знаки яких дій треба поставити в цих рівностях.

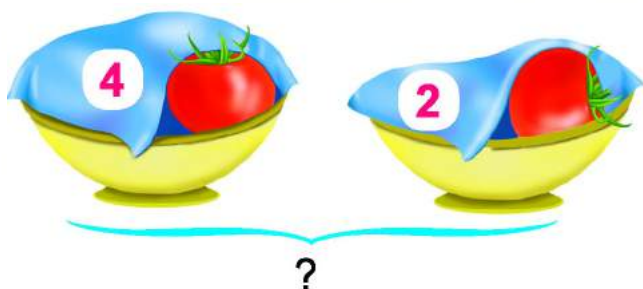
4. Яке число має бути на останньому вагончику?

Задачі на знаходження суми та різниці (решти)

1.

Задача. На одній тарілці 4 помідори, а на іншій — 2. Скільки помідорів на двох тарілках разом?

На одній тарілці 4 помідори, а на іншій — 2.

Це — **умова** задачі.

Скільки помідорів на двох тарілках разом?

Це — **запитання** задачі.

Щоб відповісти на запитання задачі, потрібно обрати дію і скласти рівність.

Якщо об'єднати помідори на обох тарілках, то разом їх стане більше. Отже, слід вибрати дію додавання: $4 + 2$.

Це — **обґрунтування** вибору дії.

$$4 + 2 = 6$$

Це — **розв'язання** задачі.

На двох тарілках разом 6 помідорів.

Це — **відповідь** задачі.

2. У Сашка було

Двома апельсинами він пригостив свою подругу. Скільки апельсинів залишилось у Сашка?

- Повтори умову задачі.
- Повтори запитання.
- Якщо Сашко 2 апельсини віддав, то їх у нього стало більше, ніж було, чи менше?
- Якщо апельсинів стало менше, то якою дією треба розв'язувати задачу?
- Запиши розв'язання задачі.
- Усно дай повну відповідь на запитання задачі.
- Запиши коротку відповідь.

3. $3 + 1 + 2$ $4 + 2 - 1$ $8 + 1 - 2$ $10 - 2 - 1$
 $8 - 1 + 2$ $4 - 2 - 2$ $6 - 1 - 2$ $10 - 1 - 1$

4. За кожним малюнком склади одну рівність на додавання і одну — на віднімання. Запиши їх у зошит.

5. Знайди «зайвий» об'єкт. Поясни, чому він зайвий.

Задачі на знаходження суми та різниці (решти)

1. У вазу поставили і 3 сині квітки. Скільки всього квіток поставили у вазу?

- Повтори умову задачі.
- Повтори запитання задачі.
- Якщо об'єднати жовті й сині квітки, то разом їх буде більше чи менше?
- Запиши розв'язання задачі та відповідь.

2. Розкажи, що ти бачиш на малюнку.

- Склади умову задачі.
- Склади запитання до цієї умови.

- Якщо з бджолиного гнізда 2 бджілки вилетіли, то їх у гнізді стало більше чи менше?
- Запиши розв'язання задачі й відповідь.

3. $9 - 2 + 2$ $5 + 2 + 1$ $3 - 2 + 1$ $10 - 1 - 2$
 $4 + 2 + 2$ $8 - 2 - 1$ $3 + 2 - 1$ $6 - 2 + 1$

4. Виміряй і порівняй довжини відрізків.

см   см

Збільшення і зменшення на 1

1. У поросятка було 4 гарбузи. Воно прикотило ще 1 гарбуз. Кількість гарбузів збільшилась на 1.

$$4 + 1 = 5$$

Щоб **збільшити** — потрібно **додати**.

2. У зайчика було 4 морквини.
Він з'їв одну морквину.
Кількість морквин зменшилась на 1.

$$4 - 1 = 3$$

Щоб **зменшити** — потрібно **відняти**.

3. Збільш на 1 числа **5, 7, 2**. Запиши рівності.
Зменш на 1 числа **9, 3, 6**. Запиши рівності.
4. У гнізді лежало 9 яєць. З одного яйця вилупилося курчатко.
Скільки залишилося цілих яєць?

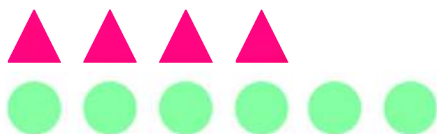

- Розкажи умову задачі й повтори запитання.
- Якщо одне курчатко вилупилося, то кількість цілих яєць у гнізді збільшилась чи зменшилась?
- Якщо кількість зменшилась, то яку дію слід обрати?
- Запиши розв'язання задачі й відповідь.

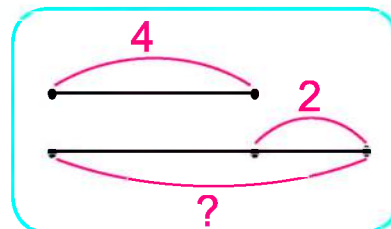
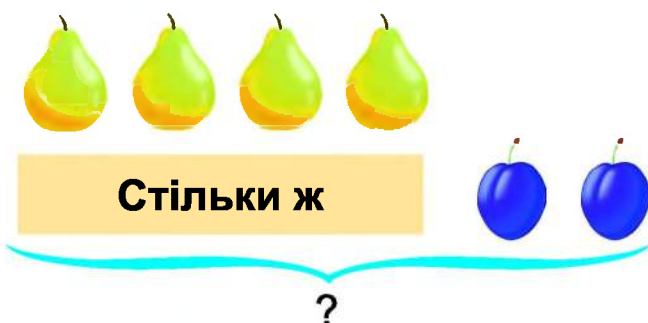

Збільшення на 2

1.

Кружечків стільки ж, скільки трикутників, та ще 2.
Кружечків на 2 більше, ніж трикутників.

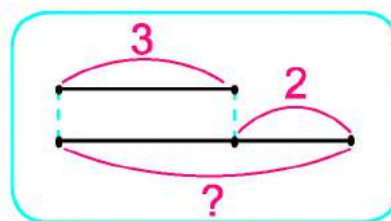
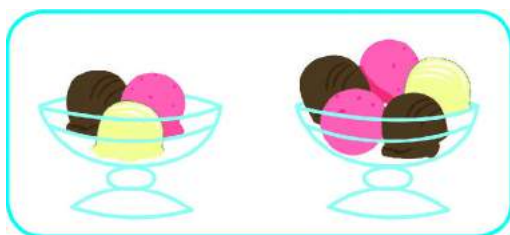

Це — **схема** до задачі

Міркування. Щоб дізнатися, скільки всього слив, потрібно кількість груш збільшити на 2:

$$4 + 2 = \square$$

2. Розглянь малюнок і схему.

У першій вазочці 3 кульки морозива, а в другій — на 2 більше.
Скільки кульок морозива в другій вазочці?

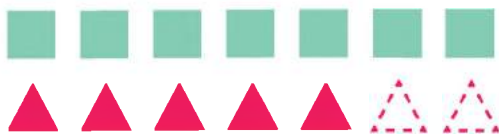
- Що означає на схемі число 3? Число 2?
- Запиши рівність за схемою.

3. Збільш на 2 числа **3, 5, 7**. Запиши рівності.

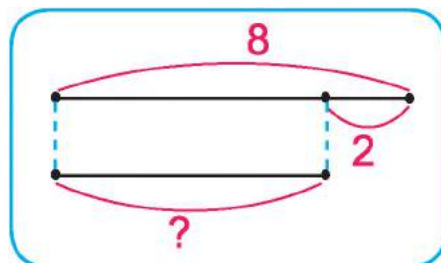
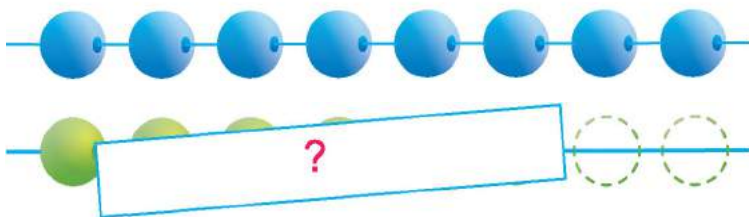

Зменшення на 2

1.

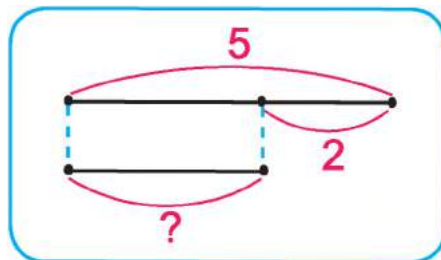
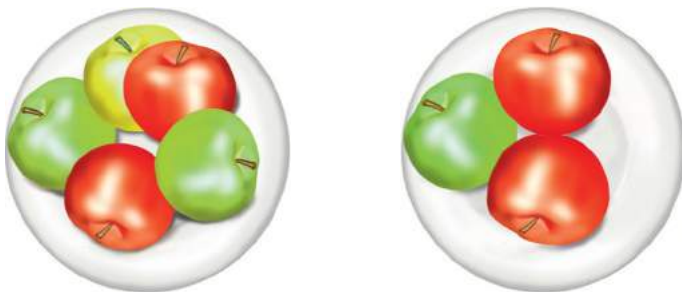
Трикутників стільки ж, скільки квадратів, але без 2.
Трикутників на 2 менше, ніж квадратів.

Міркування. Щоб дізнатися, скільки зелених намистин, потрібно кількість синіх зменшити на 2:

$$8 - 2 = \square$$

2. Розглянь малюнок і схему.

На першій тарілці 5 яблук, а на другій — на 2 менше.
Скільки яблук на другій тарілці?

- Що означає на схемі число 5? Число 2?
- Запиши рівність за схемою.

3. Зменш на 2 числа **10**, **8**, **6**. Запиши рівності.

Розв'язування задач

1. $7 - 2 + 1$ $4 - 4 + 1$ $9 - 2 + 1$
 $5 + 2 - 1$ $8 - 1 + 2$ $4 + 2 + 2$

2. На городі росло 6 капусти. Зайчик з'їв 2 капусти. Скільки капусти залишилося на городі?

- Розкажи умову задачі.

Числа, які є в умові, називають **числовими даними** задачі.

- Назви числові дані задачі.
- Про що запитується в задачі?

Число, про яке запитується, називають **шуканим** задачі.

- Обґрунтуй вибір дії.
- Запиши розв'язання задачі й відповідь.
- Назви шукане в задачі число.

3. Ігор вирізав з паперу 3 сніжинки, а Юля — 2.

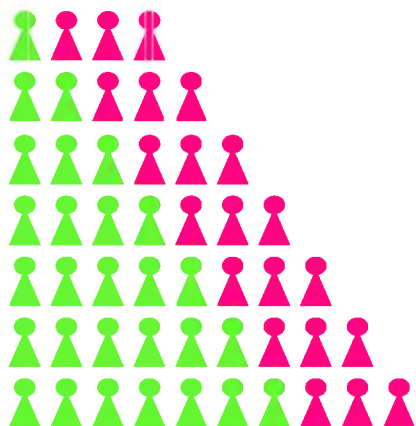
- Обери запитання, яке можна поставити до цієї умови.
  - Скільки сніжинок вирізав Ігор?
  - Скільки кружечків вирізала Юля?
  - Скільки сніжинок разом вирізали Ігор і Юля?

Запитання задачі має бути пов'язане з умовою задачі.

4. Збільш на 2 числа **5, 7, 3, 4, 6, 2, 1**.
Зменш на 2 числа **6, 9, 8, 5, 10, 2, 7**.

Таблиці додавання і віднімання числа 3

1.

$1 + 3 = 4$

$4 - 3 = 1$

$2 + 3 = 5$

$5 - 3 = 2$

$3 + 3 = 6$

$6 - 3 = 3$

$4 + 3 = 7$

$7 - 3 = 4$

$5 + 3 = 8$

$8 - 3 = 5$

$6 + 3 = 9$

$9 - 3 = 6$

$7 + 3 = 10$

$10 - 3 = 7$

- Запиши рівності за малюнком.
- Прочитай кожну рівність на додавання і відповідну їй рівність на віднімання.

2. $2 + 3 - 1$ $3 + 3 - 2$ $9 - 3 + 2$ $8 + 1 - 3$

$8 - 2 - 2$ $7 - 1 - 3$ $4 + 3 - 2$ $9 - 3 - 2$

3. На гілці сиділо 5 горобчиків. До них прилетіло ще 2 горобчики. Скільки горобчиків стало на гілці?

- Розкажи умову задачі. Повтори запитання.
- Обґрунтуй вибір дії. Запиши розв'язання задачі й відповідь.

4. У лісовій школі звірята складали задачі. Прочитай їх і скажи, хто з них склав задачу правильно.

Зайчик на сніданок з'їв одну морквину, а на обід — 2. Скільки морквин з'їв зайчик на обід?

У гості до сови прилетіло 3 дрозди і 2 снігурі. Скільки пташок прилетіло в гості до сови?

Збільшення і зменшення на 3

1. Обчисли значення виразів. Прочитай рівності по-різному.

$$4 + 3 = \square \quad \text{До 4 додати 3, буде } \square.$$

$$7 + 3 = \square \square \quad 7 \text{ плюс 3 дорівнює } \square \square.$$

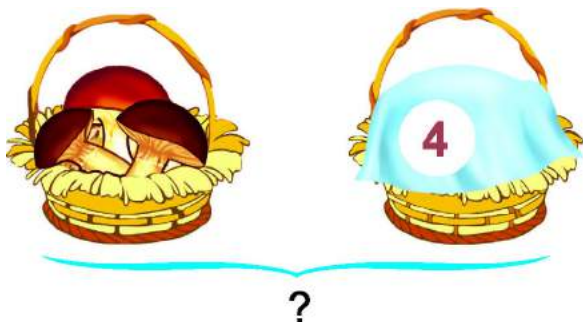
$$5 + 3 = \square \quad \text{Перший доданок 5, другий — 3, сума — } \square.$$

$$2 + 3 = \square \quad 2 \text{ збільшити на 3, буде } \square.$$

2. Зменш на 3 числа **7, 4, 9**.

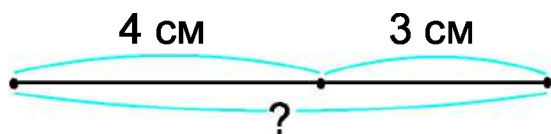
Збільш на 3 числа **2, 5, 7**.

3. Розкажи, що ти бачиш на малюнку.

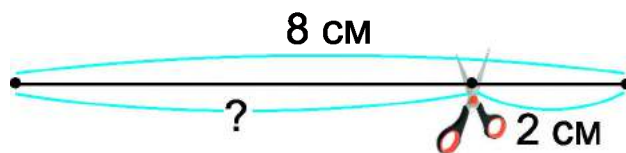

- Склади умову задачі й запитання.
- Обґрунтуй вибір дії.
- Запиши розв'язання задачі й відповідь.
- Укажи **числові дані** задачі й **шукане**.
- Що потрібно зробити з числовими даними, щоб отримати шукане?

4. Обчисли довжини відрізків.

$$4 \text{ cm} + 3 \text{ cm} = \square \text{ cm}$$

$$8 \text{ cm} - 2 \text{ cm} = \square \text{ cm}$$

Розв'язування задач

1. Склади за малюнком задачу і розв'яжи її.

- Скільки вареників на тарілці?
- Скільки вареників з'їв кіт?
- Склади умову задачі й запитання.
- Обґрунтуй вибір дії.
- Запиши розв'язання задачі й відповідь.

2. $2 + 3 - 1$ $3 + 3 - 2$ $9 - 3 + 2$ $6 - 3 - 3$
 $8 - 2 - 2$ $7 - 1 - 3$ $4 + 3 - 2$ $3 + 3 + 3$

3. У саду росло 5 яблунь, 3 груші та 2 кущі калини. Скільки фруктових дерев росло у саду?

- Чи всі ці дерева є фруктовими?
- Яке з числових даних є зайвим?

Це — задача із **зайвими даними**.

- Склади умову задачі правильно. Розв'яжи задачу.

4. На тарілці лежало 3 помідори й кілька огірків. Скільки помідорів і огірків разом лежало на тарілці?

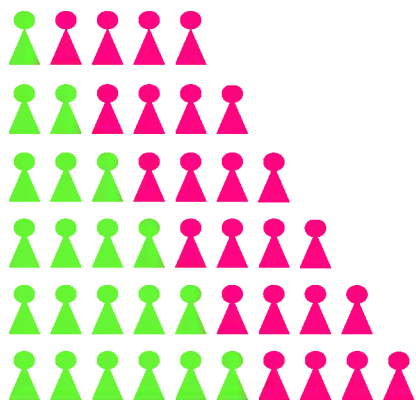
- Скільки числових даних у задачі?
- Про що запитується в задачі?
- В умові задачі бракує числового даного про огірки.

Це — задача з **недостатніми даними**.

- Доповни умову і розв'яжи задачу.

Таблиці додавання і віднімання числа 4

1.

$1 + 4 = 5$

$5 - 4 = 1$

$2 + 4 = 6$

$6 - 4 = 2$

$3 + 4 = 7$

$7 - 4 = 3$

$4 + 4 = 8$

$8 - 4 = 4$

$5 + 4 = 9$

$9 - 4 = 5$

$6 + 4 = 10$

$10 - 4 = 6$

- Прочитай кожну рівність на додавання і відповідну їй рівність на віднімання.

2. $3 + 4 + 1$ $6 + 4 - 2$ $5 + 4 - 2$ $4 + 4 - 4$
 $9 - 4 - 2$ $6 - 4 + 3$ $8 - 4 + 1$ $10 - 4 - 4$

3. Прочитай тексти і з'ясуй, чи можна їх назвати задачами.

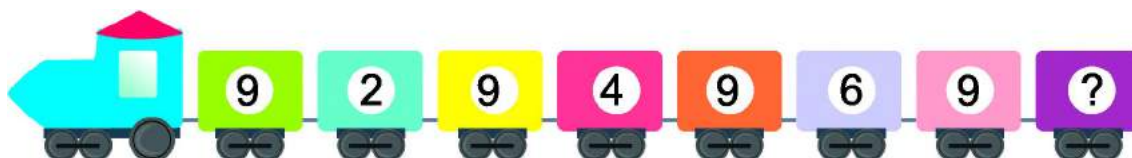
Зранку на кущі було 4 троянди. За день розквітло ще 2 троянди. Усього розквітло 6 троянд.

На кущі розквітло 8 троянд. Три троянди зрізали для букета. Скільки троянд залишилося на кущі?

- Обґрунтуй свою думку.
- Прочитай ще раз текст, який є задачею.
- Прочитай умову задачі й запитання.
- Обґрунтуй вибір дії. Запиши розв'язання задачі й відповідь.

4. Яке число має бути на останньому вагончику?

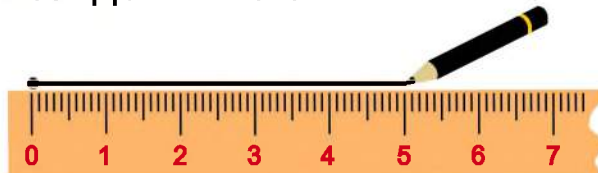

Побудова відрізка

1. Виміряй довжини відрізків.

2. Побудуй відрізок завдовжки 5 см.

3. Склади і розв'яжи задачі.

Зірвали — 8

З'їли — 3

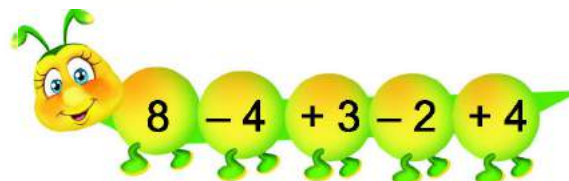
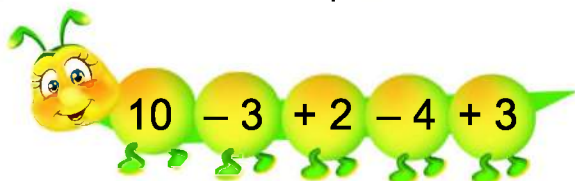

Залишилося — ?

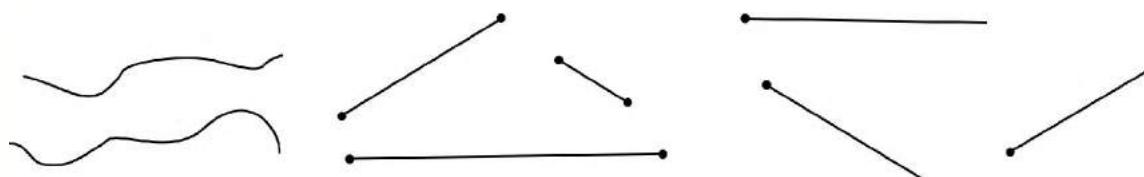
- Повтори умову задачі й запитання до кожної задачі.
- Обґрунтуй вибір дій.

4. $6 + 4 - 3$ $9 - 4 + 3$ $2 + 4 + 4$ $5 \text{ см} + 4 \text{ см}$
 $10 - 4 - 4$ $3 + 4 - 2$ $7 - 4 + 3$ $8 \text{ см} - 4 \text{ см}$

5. Обчисли «ланцюжки».

6. На рисунку є три групи фігур. Дай назву кожній групі.

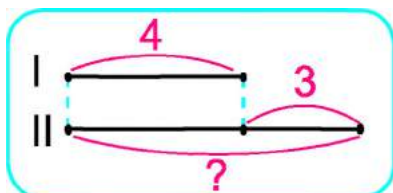

Задачі на збільшення і зменшення числа на кілька одиниць

1. Прочитай задачу і розглянь схему до неї.

У першій нірці   , а в другій — на 3 кролики більше. Скільки кроликів у другій нірці?

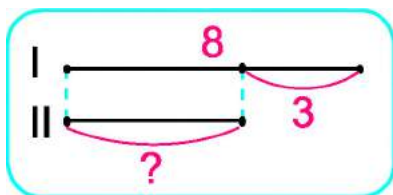

- Що означає число 4? Число 3?
- Про що запитується в задачі?
- Що означає «на 3 більше»?

- Якщо у другій нірці кроликів стільки, скільки в першій, та ще 3, то яку дію слід обрати?

2. Прочитай задачу і розглянь схему до неї.

На першій гілці   , а на другій — на 3 яблука менше. Скільки яблук на другій гілці?

- Що означає число 8? Число 3?
- Про що запитується в задачі?
- Що означає «на 3 менше»?

- Якщо на другій гілці яблук стільки ж, як на першій, але без 3, то яку дію слід обрати? Запиши розв'язання і відповідь.

3. $8 - 4$ $10 - 4 + 3$ $5 + 4 - 3$ $3 \text{ см} + 4 \text{ см}$

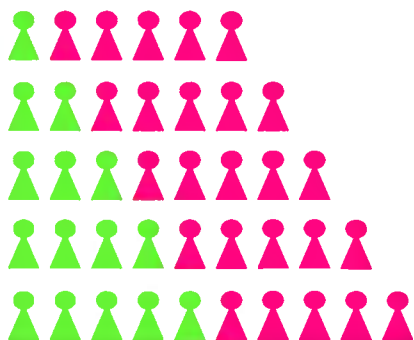
4. Виміряй довжину відрізка. Накресли відрізок, на 4 см коротший.

5. $8 \bigcirc 5 = 3$ $8 \bigcirc 4 = 4$ $6 \bigcirc 4 = 10$ $4 \bigcirc 4 = 8$
 $5 \bigcirc 4 = 1$ $5 \bigcirc 4 = 9$ $4 \bigcirc 5 = 9$ $4 \bigcirc 4 = 0$

Таблиці додавання і віднімання числа 5

1.

$1 + 5 = 6$

$6 - 5 = 1$

$2 + 5 = 7$

$7 - 5 = 2$

$3 + 5 = 8$

$8 - 5 = 3$

$4 + 5 = 9$

$9 - 5 = 4$

$5 + 5 = 10$

$10 - 5 = 5$

- Прочитай кожну рівність на додавання і відповідну їй рівність на віднімання.

2.

$4 + 5 - 1$

$10 - 5 - 3$

$3 + 5 - 1$

$7 - 5 + 3$

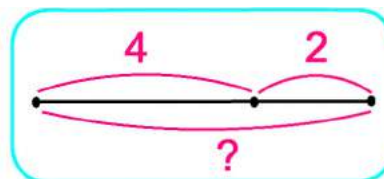
$2 + 5 + 2$

$10 - 4 - 4$

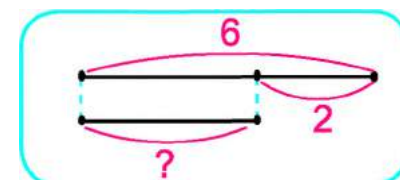
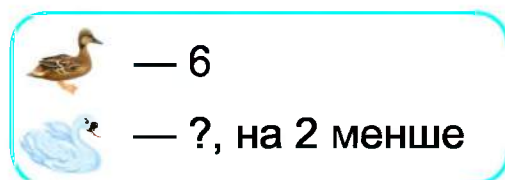

3. Розв'яжи задачі. Поясни вибір дій.

а) У вазі лежало 4 яблука і 2 груші. Скільки разом яблук і груш лежало у вазі?

б) На озері плавало 6 качок, а лебедів — на 2 менше. Скільки лебедів плавало на озері?

4.

$6 + 3$

$9 - 3$

$5 \text{ см} - 3 \text{ см}$

$6 \text{ см} - 3 \text{ см}$

$4 + 3$

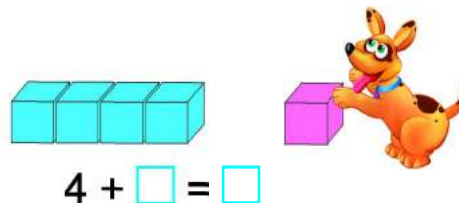
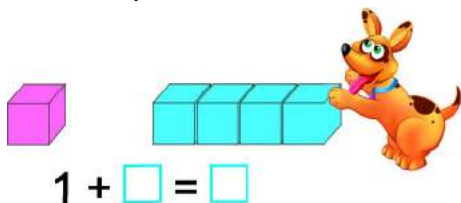
$8 - 3$

$5 \text{ см} + 3 \text{ см}$

$7 \text{ см} + 3 \text{ см}$

Переставний закон додавання. Порівняння виразу і числа

1. Склади рівності за малюнками.

- Порівняй значення обох виразів.
- Що легше: до 1 кубика присунути 4 кубики чи до 4 кубиків присунути 1 кубик?

2. Обчисли і порівняй значення виразів у кожній парі.

$$\begin{array}{l} 4 + 2 = \square \\ 2 + 4 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 3 + 6 = \square \\ 6 + 3 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 1 + 3 + 5 = \square \\ 5 + 1 + 3 = \square \end{array}$$

Від перестановки доданків сума не змінюється.

3. Для обчислення значення виразів скористайся переставним законом додавання.

Зразок.

$$1 + 9 = 9 + 1 = 10$$

$$2 + 7$$

$$1 + 8$$

$$1 + 6$$

$$3 + 7$$

$$3 + 5$$

$$2 + 8$$

4. Розглянь пари нерівностей. Поясни, як першу нерівність утворили з другої.

$$2 + 3 < 7$$

$$5 < 7$$

$$6 + 2 > 4$$

$$8 > 4$$

$$7 - 3 < 5$$

$$4 < 5$$

5. Порівняй вираз і число, склавши допоміжну нерівність.

$$7 + 1 \bigcirc 9$$

$$8 < 9$$

$$6 + 3 \bigcirc 7$$

$$9 \bigcirc \square$$

$$2 + 4 \bigcirc 8$$

$$\square \bigcirc \square$$

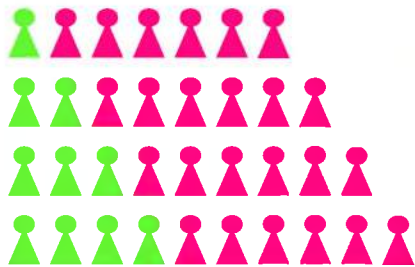
$$3 + 4 \bigcirc 5$$

$$\square \bigcirc \square$$

6. Запиши числа, які більші від двох, але менші від дев'яти.

Таблиці додавання і віднімання числа 6. Куля. Куб

1.

$1 + 6 = 7$

$7 - 6 = 1$

$2 + 6 = 8$

$8 - 6 = 2$

$3 + 6 = 9$

$9 - 6 = 3$

$4 + 6 = 10$

$10 - 6 = 4$

- Прочитай кожен рівність на додавання і відповідну їй рівність на віднімання.

2.

$3 + 6 - 2$

$10 - 6 - 3$

$2 + 6 - 3$

$6 - 6 + 5$

$9 - 6 + 4$

$2 + 6 - 4$

$8 - 6 + 4$

$4 + 6 - 2$

3.

Упиши такі числа, щоб рівності були правильними.

$3 + 4 = \square + 3 = \square$

$3 + 7 = \square + 3 = \square$

$1 + 7 = 7 + \square = \square$

$1 + 8 = 8 + \square = \square$

$2 + 6 = \square + 2 = \square$

$2 + 8 = \square + 2 = \square$

4.

Розв'яжи і порівняй задачі.

а) На стоянці було 5 легкових і 3 вантажні автомобілі. Скільки всього автомобілів було на стоянці?

б) Максим помив 5 чашок, а тарілок — на 3 більше. Скільки тарілок помив Максим?

5.

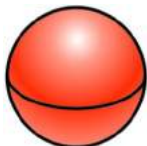
$6 \text{ см} + 2 \text{ см}$

$9 \text{ см} - 4 \text{ см}$

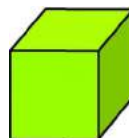
$10 \text{ см} - 3 \text{ см}$

$5 \text{ см} + 1 \text{ см}$

6.

Це — куля.

Це — куб.

- Назви об'єкти, які мають форму кулі; які мають форму куба.

Складання і розв'язування задач

1. Склади задачі за короткими записами. Порівняй їх розв'язання і повні відповіді.

Було — 6 пиріжків
З'їли — 4 пиріжки
Залишилося — ?

Було — 6 пиріжків
З'їли — ?, на 4 менше

2. Розв'яжи і порівняй задачі.

а) У коробці було 5 олівців. Іринка взяла 2 олівці, щоб розмалювати квіти. Скільки олівців залишилося в коробці?

б) Щоб розмалювати малюнок, Артем взяв з коробки 5 олівців, а потім — ще 2. Скільки олівців взяв Артем?

3. Розглянь, як дрібними купюрами можна набрати 5 грн. Запиши відповідні рівності.

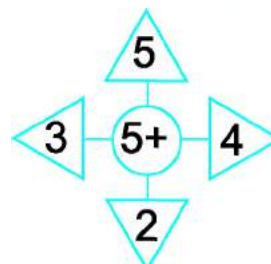
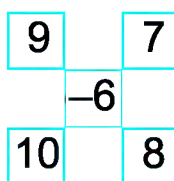
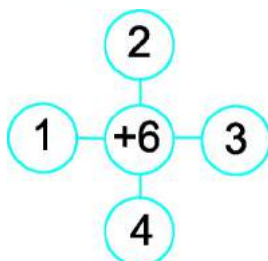

$$\square + \square + \square = \square$$

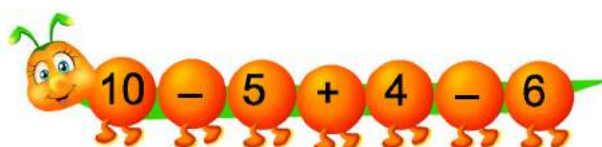
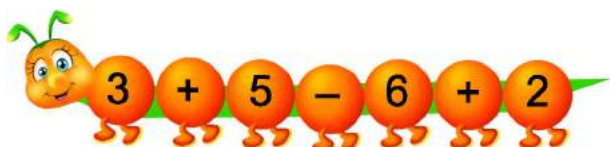
$$\square + \square + \square + \square = \square$$

$$\square + \square + \square + \square + \square = \square$$

4. За схемами склади числові вирази й обчисли їх значення.

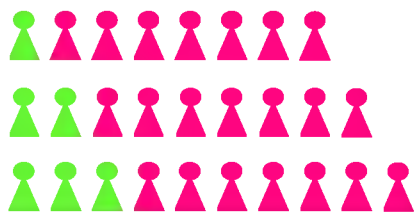

5. Обчисли «ланцюжки».

Таблиці додавання і віднімання числа 7. Піраміда. Конус

1.

$1 + 7 = 8$	$8 - 7 = 1$
$2 + 7 = 9$	$9 - 7 = 2$
$3 + 7 = 10$	$10 - 7 = 3$

- Прочитай кожну рівність на додавання і відповідну їй рівність на віднімання.

2. $2 + 7 - 4$ $1 + 7 - 4$ $3 + 7 - 5$ $7 - 7 + 1$
 $10 - 7 + 5$ $8 - 7 + 6$ $9 - 7 + 6$ $2 + 7 + 1$

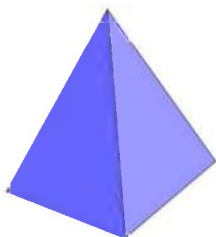
3. У кошику було 7 цибулин. Три цибулини взяли для салату. Скільки цибулин залишилося в кошику?

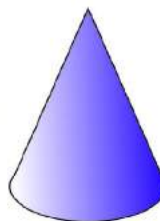
4. $6 \text{ см} \bigcirc 9 \text{ см}$ $4 \text{ см} \bigcirc 6 \text{ см}$ $10 \text{ см} \bigcirc 1 \text{ см}$
 $9 \text{ см} \bigcirc 4 \text{ см}$ $5 \text{ см} \bigcirc 8 \text{ см}$ $3 \text{ см} \bigcirc 7 \text{ см}$

5.

Це — піраміда.

Це — конус.

- Назви об'єкти, які мають форму піраміди; форму конуса.
6. Запиши рівності на склад числа 10 за таблицею.

Зразок.

$10 = 8 + 2$

10	8		9		5			7
		3		4		1	2	

Назви чисел при відніманні

1. Прочитай, як називають числа при відніманні.

$$\begin{array}{ccccc} & 9 & - & 5 & = & 4 \\ & \swarrow & & \swarrow & & \swarrow \\ \text{Зменшуване} & & & \text{Від'ємник} & & \text{Різниця} \end{array}$$

2. Прочитай вираз різними способами.

$$9 - 5$$

- Від 9 відняти 5.
- 9 мінус 5.
- 9 зменшити на 5.
- Зменшуване — 9, від'ємник — 5.

3. Розв'яжи і порівняй задачі.

а) На майданчику гралося 6 дівчаток, а хлопчиків — на 3 менше. Скільки хлопчиків гралося на майданчику?

б) На стіл поставили 6 чашок, а склянок — на 3 більше. Скільки склянок поставили на стіл?

• Обґрунтуй вибір дії для кожної задачі.

4. Порівняй вираз і число. Запиши допоміжну нерівність.

$7 + 2 > 8$

$6 - 4 \bigcirc 3$

$5 + 5 \bigcirc 8$

$1 + 7 \bigcirc 10$

$9 > 8$

$2 \bigcirc \square$

$\square \square \bigcirc \square$

$\square \bigcirc \square \square$

5. $2 + 7 - 6$ $9 - 6 + 5$ $10 - 7 - 3$ $3 + 7 - 4$

$4 + 6 - 7$

$2 + 4 + 3$

$8 - 7 + 5$

$1 + 7 + 2$

6. На столі лежало 3 жовті й 3 червоні олівці. Галинка взяла 4 олівці. Скільки олівців кожного кольору могла взяти Галинка? Знайди три варіанти відповіді.

Таблиці додавання і віднімання чисел 8 і 9. Циліндр

1.		$1 + 8 = 9$	$9 - 8 = 1$
		$2 + 8 = 10$	$10 - 8 = 2$
		$1 + 9 = 10$	$10 - 9 = 1$

- Прочитай кожну рівність на додавання і відповідну їй рівність на віднімання.

2. $2 + 8 - 6$ $10 - 8 + 4$ $10 - 9 + 7$ $9 - 9 + 6$
 $9 - 8 + 5$ $1 + 8 - 5$ $1 + 9 - 3$ $2 + 8 - 9$

3. Обчисли і прочитай рівності, використовуючи слова *зменшуване, від'ємник, різниця*.

$7 - 3 = \square$ $9 - 6 = \square$ $10 - 4 = \square$ $8 - 5 = \square$

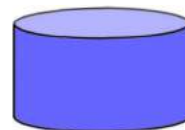
Зразок. $7 - 3 = 4$. Зменшуване 7, від'ємник 3, різниця дорівнює 4.

4. Розв'яжи і порівняй задачі.

- а) У групі дитячого садочка було 7 пірамідок і 3 дзиґи. Скільки разом пірамідок і дзиґ було у групі?
 б) У групі дитячого садочка було 7 пірамідок, а дзиґ — на 3 менше. Скільки дзиґ було у групі?

- Чому перша задача розв'язується дією додавання, а друга — дією віднімання? Обґрунтуй вибір дій.

Це — **циліндри**.

- Назви об'єкти, які мають форму циліндра.

Порівняння числа і виразу

1. Розглянь пару нерівностей. Поясни, як першу нерівність утворили з другої.

$$4 < 7 - 2$$

$$4 < 5$$

2. Порівняй число і вираз, склавши допоміжну нерівність.

$$3 \bigcirc 2 + 2$$

$$6 \bigcirc 10 - 3$$

$$5 \bigcirc 9 - 6$$

$$8 \bigcirc 4 + 3$$

$$3 < 4$$

$$6 \bigcirc 7$$

$$\square \bigcirc \square$$

$$\square \bigcirc \square$$

3. У банці було 4 склянки молока. Тато долив ще 3 склянки. Скільки склянок молока стало в банці?
4. Біля першого будинку стояло 8 автомобілів, а біля другого — на 5 менше. Скільки автомобілів стояло біля другого будинку?
5. Склади про білих і чорних лебедів дві різні задачі, які мали б таке розв'язання: $5 + 3 = 8$.

а)

Було — $\square$

Прилетіло — $\square$

Стало — ?

б)

— $\square$

— ?, на $\square$ більше.

6. $10 - 8$ $8 - 5 + 4$ $7 + 2 - 8$ $2 + 6 + 2$
 $3 + 6$ $2 + 7 - 6$ $5 + 1 + 2$ $3 + 7 - 4$

7. Виміряй довжину відрізка. Накресли інший відрізок, на 4 см довший.

- Чи можна накреслити відрізок, на 4 см коротший?

Маса. Кілограм

1. Розглянь терези. Чому на них одна шалька розміщена вище, а друга — нижче?

Важчі предмети мають **більшу** масу, а **легші** — **меншу** масу.
Терези і ваги — це інструменти для вимірювання маси.

Масу вимірюють кілограмами. Слово **кілограм** скорочено позначають так: **кг**.

2. Масу об'єктів можна вимірювати за допомогою гир:

1 кг

2 кг

3 кг

4 кг

5 кг

- Які дві гирі мають масу 4 кг? 7 кг? 8 кг? Запиши рівності.

3. Визнач масу пакета з цукром.

Якщо шальки терезів зрівноважені, то об'єкти на них мають однакову масу.

4. Визнач масу кожного об'єкта на малюнках.

5.

4 кг ○ 1 кг

3 кг ○ 5 кг

2 кг ○ 7 кг

6 кг ○ 3 кг

2 кг + 1 кг ○ 4 кг

7 кг - 2 кг ○ 4 кг

Місткість. Літр

1. Порівняй «на око» місткості посудин.

Місткість посудин вимірюють літрами.

Слово **літр** скорочено записують так: **л**.

2. $7\text{ л} - 3\text{ л} = \square\text{ л}$ $3\text{ л} + 4\text{ л} = \square\text{ л}$ $5\text{ л} + 2\text{ л} - 1\text{ л} = \square\text{ л}$
 $4\text{ л} + 2\text{ л} = \square\text{ л}$ $10\text{ л} - 2\text{ л} = \square\text{ л}$ $8\text{ л} - 4\text{ л} + 2\text{ л} = \square\text{ л}$

3. У глечики 2 л молока, а в бідоні — 3 л. Скільки літрів молока в глечики і бідоні разом?

4. З бідона взяли спочатку 2 л води, а потім — ще 1 л. Скільки всього літрів води взяли з бідона?

5. $3\text{ л} \bigcirc 8\text{ л}$ $5\text{ кг} - 2\text{ кг} \bigcirc 3\text{ кг}$ $6\text{ л} \bigcirc 6\text{ л} + 2\text{ л}$
 $7\text{ л} \bigcirc 5\text{ л}$ $3\text{ кг} + 4\text{ кг} \bigcirc 8\text{ кг}$ $3\text{ л} \bigcirc 4\text{ л} - 1\text{ л}$

6. Знайди масу гирі на правій шальці терезів.

$$\square\text{ кг} + \square\text{ кг} = \square\text{ кг}$$

$$\square\text{ кг} + \square\text{ кг} = \square\text{ кг}$$

7. Яке число треба відняти від 9, щоб одержати число 5?

Математичні вирази «сума» і «різниця»

1.

а) Доданок Доданок Сума

$$6 + 2 = 8$$

- Назви перший доданок; другий доданок; суму.

Вираз $6 + 2$ теж називають **сумою**.

- Запиши виразом суми чисел: 4 і 1; 3 і 6; 7 і 2; 2 і 7.

б) Зменшуване Від'ємник Різниця

$$7 - 3 = 4$$

- Назви зменшуване; від'ємник; різницю.

Вираз $7 - 3$ також називають **різницею**.

- Запиши виразом різниці чисел: 9 і 4; 5 і 1; 10 і 2; 6 і 3.

2. Випиши спочатку суми, а потім — різниці.

$10 - 1$

$9 - 7$

$5 + 0$

$3 + 6$

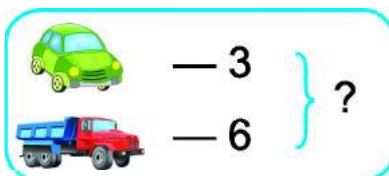
$6 + 2$

$8 - 3$

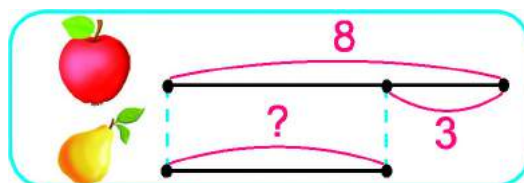
$4 - 4$

$8 + 2$

3. За коротким записом склади і розв'яжи задачу про машинки, які були в Сашка.

4. За схемою склади і розв'яжи задачу про фрукти, які були у вазі.

5.

$3 + 2 + 3$

$10 - 2 - 2$

$4 + 2 + 3$

$8 - 6 + 7$

$8 - 5 - 1$

$5 + 5 - 4$

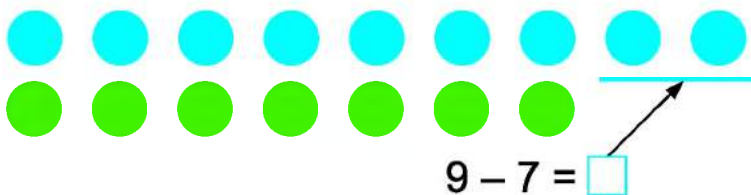
$9 - 6 + 1$

$4 + 5 - 6$

Різнцеве порівняння чисел

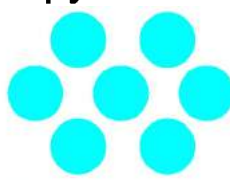
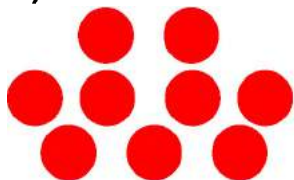
1. а) Полічи кількість кружечків у кожному ряду.

У першому ряду на 2 кружечки більше, ніж у другому.

У другому ряду на 2 кружечки менше, ніж у першому.

б) Полічи кількість кружечків у кожній групі.

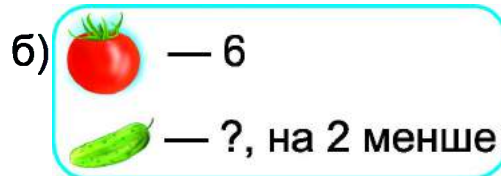
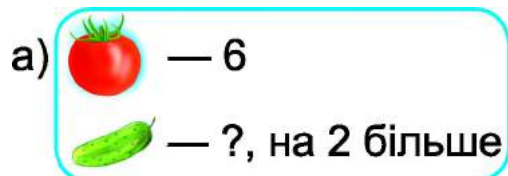
• На скільки більше кружечків ліворуч, ніж праворуч?

• На скільки менше кружечків праворуч, ніж ліворуч?

Щоб дізнатися, на скільки одне число більше від іншого, потрібно **від більшого числа відняти менше**.

Щоб дізнатися, на скільки одне число менше від іншого, потрібно **від більшого числа відняти менше**.

2. Склади і розв'яжи дві задачі за їх короткими записами.

3. Добери числа, щоб кожна рівність була правильною.

$$6 + \square = 9$$

$$\square - 2 = 5$$

$$\square + 4 = 7$$

$$8 - \square = 1$$

$$\square + 3 = 8$$

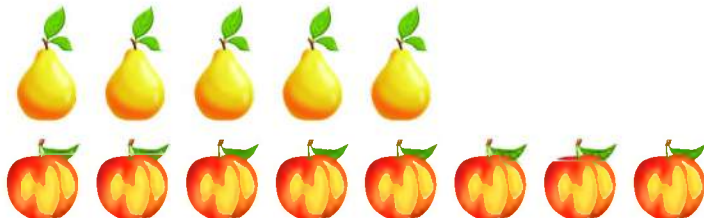
$$7 - \square = 0$$

4. Скільки променів зображено на кожному рисунку?

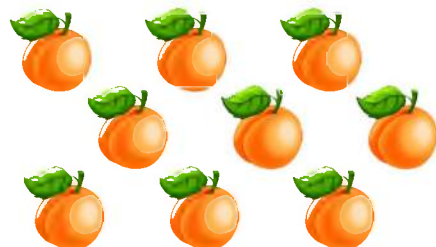
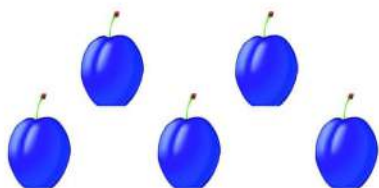

Різнцеве порівняння чисел

1. На скільки груш менше, ніж персиків?

На скільки абрикосів більше, ніж слив?

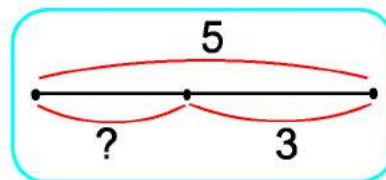
Щоб дізнатися, на скільки одне число **більше** або **менше** від іншого, треба від **більшого** числа відняти **менше**.

2. Виміряй довжини відрізків.

- На скільки перший відрізок коротший, ніж другий?
- На скільки другий відрізок довший, ніж перший?
- Запиши відповідні рівності.

3. До малюнка розглянь схему і склади відповідну рівність.

- Що означає «?» на схемі?

4. $3 + 7 - 5$ $9 - 6 + 5$ $7 - 4 - 2$ $6 - 5 + 8$
        $8 - 7 + 4$ $2 + 3 + 4$ $5 + 2 - 3$ $5 + 5 - 8$

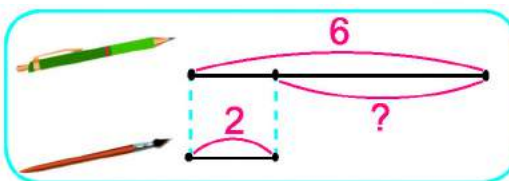
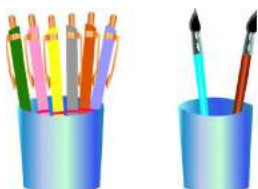
Різнцеве порівняння чисел

1. Полічи метеликів і бджілок. На скільки відрізняються кількості цих комах? Запиши відповідну рівність.

- На які два запитання дає відповідь ця рівність?

2. На скільки ручок більше, ніж пензликів? На скільки пензликів менше, ніж ручок? Розглянь, як це показано на схемі. Прочитай відповідний вираз.

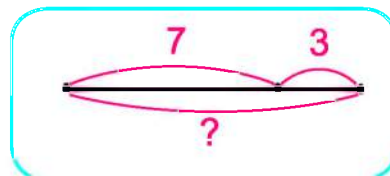
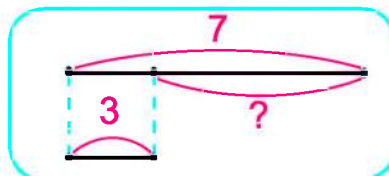
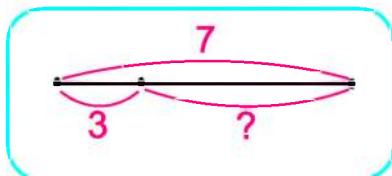

$$6 - 2$$

$$6 + 2$$

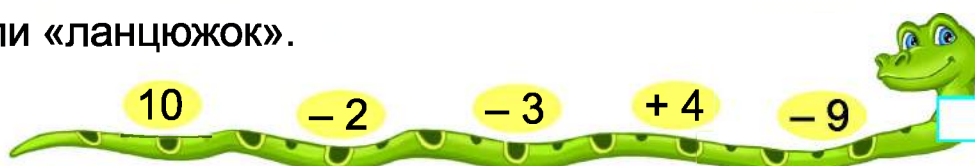
$$2 + 6$$

3. Добери схему до малюнка.

4. Сашко, Віка і Дмитрик каталися на самокатах. Сашко проїхав меншу відстань, ніж Дмитрик, але більшу, ніж Віка. Зобрази усі три відстані відрізками.

5. Обчисли «ланцюжок».

Задачі на різницеве порівняння

1. У гаю росло 8 дубів і 6 лип. На скільки більше дубів, ніж лип, росло в гаю?

Дубів — 8
Лип — 6

На ? більше

- *Обґрунтування вибору дії.* Потрібно порівняти числа 8 і 6. Щоб дізнатися, на скільки 8 більше, ніж 6, потрібно від більшого числа 8 відняти менше число 6. Отже, задача розв'язується дією віднімання.

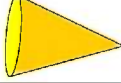

2. На дереві сиділо 3 сойки і 7 горобців. На скільки менше сойок, ніж горобців, сиділо на дереві?

3. На скільки 4 менше, ніж 9? 8 більше від 5? 7 менше від 10?

Зразок. $9 - 4 = 5 \rightarrow 4 < 9$ на 5.

4. Обчисли значення лише тих виразів, які записані біля пірамід і конусів.

				
$10 - 8 = \square$	$9 - 5 = \square$	$4 - 3 = \square$	$4 + 5 = \square$	$3 + 6 = \square$
				
$7 - 5 = \square$	$8 - 6 = \square$	$10 - 4 = \square$	$2 + 7 = \square$	$5 + 5 = \square$

5. Запиши рівності. Підкресли ті рівності, у яких зменшуване 7.

$7 + 2 = \square$

$7 - 5 = \square$

$9 - 7 = \square$

$7 - 6 = \square$

$2 + 7 = \square$

$7 - 2 = \square$

6. Накресли два відрізки так, щоб перший відрізок був на 2 см довший, ніж другий.

Порівняння двох виразів

1.

Щоб порівняти два вирази, можна порівняти їх значення.

Зразок. $3 + 2 < 9 - 1$
 $5 < 8$

$2 + 5 \bigcirc 4 + 4$

$1 + 6 \bigcirc 3 + 4$

$7 + 1 \bigcirc 9 - 1$

$8 - 4 \bigcirc 9 - 6$

2. Розв'яжи і порівняй задачі.

а) У Люби було 8 наклейок із квітами. Брат дав їй ще 2 наклейки. Скільки наклейок стало в Люби?

б) У Люби було 8 наклейок із квітами. Вона подарувала братові 2 наклейки. Скільки наклейок залишилося у Люби?

3. $4 + 3 - 5$

$8 - 3 - 4$

$10 - 0 - 6$

$3 + 4 + 2$

$8 - 7 + 3$

$3 + 5 - 8$

$7 - 7 + 3$

$5 + 5 - 7$

4.

$7 \text{ кг} + 2 \text{ кг} \bigcirc 10 \text{ кг}$

$4 \text{ л} \bigcirc 8 \text{ л} - 5 \text{ л}$

$6 \text{ кг} \bigcirc 8 \text{ кг} - 5 \text{ кг}$

$3 \text{ л} + 6 \text{ л} \bigcirc 8 \text{ л}$

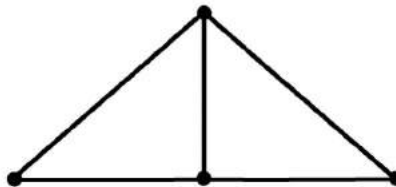
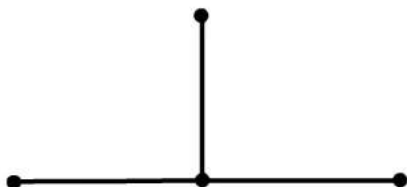
$10 \text{ см} \bigcirc 1 \text{ см} + 8 \text{ см}$

$7 \text{ см} \bigcirc 4 \text{ см} + 2 \text{ см}$

5. Виміряй довжину відрізка і накресли інший відрізок, на 3 см довший.

6. Скільки відрізків зображено на рисунку?

НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ СОТНІ

Десяток

1. Скільки пензликів?

Якщо їх зв'язати в пучок, то одержимо десяток пензликів:

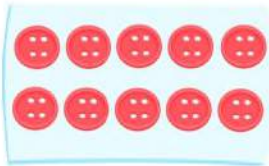
1 десяток пензликів — це 10 пензликів.

1 десяток — це 10 одиниць. 1 дес. = 10 од.

2. На скільки 1 десяток більший, ніж 1 одиниця?

$$\boxed{10} - \boxed{1} = \boxed{}$$

3. Розглянь предмети, які продають десятками.

4. У людини на руках 10 пальців. Як по-іншому можна назвати це число?

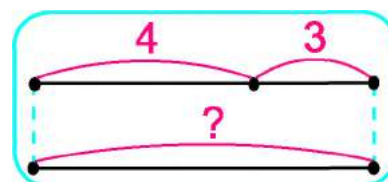
   пальців — це   дес. пальців.

5. Наталя вишила 4 серветки, Матвійко — 3, а Леся — стільки, скільки Наталя й Матвійко разом. Скільки серветок вишила Леся?

Наталя — 4

Матвійко — 3

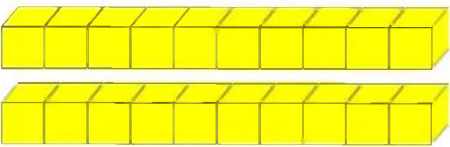
Леся — ?, стільки, скільки

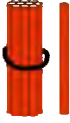

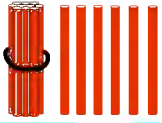
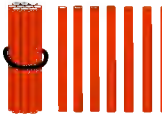

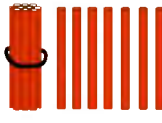

Утворення чисел другого десятка

1. Розглянь малюнки в таблиці. Скільки десятків кубиків і скільки окремих кубиків є в кожному рядку?

Прочитай, скільки в кожному рядку є всього кубиків.

	1 дес. і 1	оди-на́-дцять
	1 дес. і 2	два-на́-дцять
	1 дес. і 4	чотир-на́-дцять
	2 дес.	два́-дцять

2. Скільки паличок на кожному малюнку? Запиши кожне число у вигляді суми за зразком.

 10 + 1	 <input type="text"/> + <input type="text"/>	 <input type="text"/> + <input type="text"/>	 <input type="text"/> + <input type="text"/>	 <input type="text"/> + <input type="text"/>
 <input type="text"/> + <input type="text"/>	 <input type="text"/> + <input type="text"/>	 <input type="text"/> + <input type="text"/>	 <input type="text"/> + <input type="text"/>	 <input type="text"/> + <input type="text"/>

3. До умови постав два запитання так, щоб перша задача розв'язувалася дією додавання, а друга — дією віднімання.

На ігровому майданчику було 6 хлопчиків і 4 дівчинки.

4. 10 см – 6 см ○ 3 см   3 л + 4 л ○ 8 л   7 кг ○ 10 кг – 3 кг
5 см + 4 см ○ 9 см   9 л – 2 л ○ 6 л   4 кг ○ 9 кг – 4 кг

5. Обчисли значення тих виразів, які є різницями.

$4 + 0$

$6 - 6$

$10 - 8$

$4 + 5$

$8 - 6$

$3 + 7$

$9 - 2$

$10 - 0$

Назви і запис чисел другого десятка

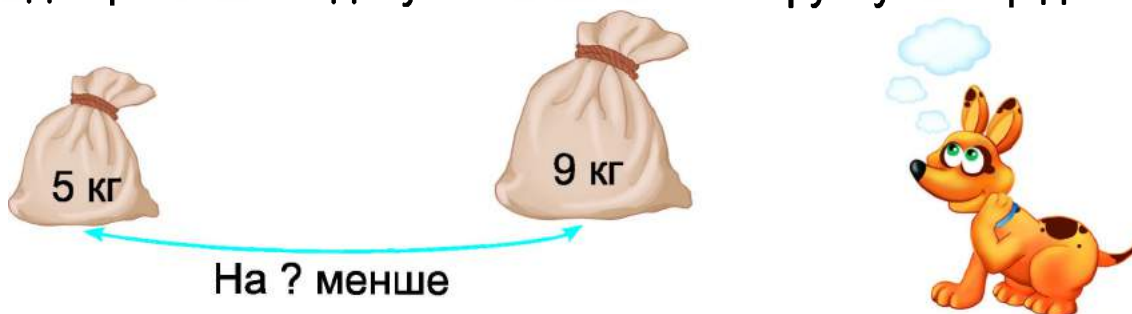
1. Порівняй, як записують числа першого і другого десятків.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

- Розглянь пари чисел у кожному стовпчику.
- Що спільного в записах цих чисел? Чим вони відрізняються?
- Чому числа 10 і 20 закінчуються нулем?

2. $10 - 8 + 5$ $3 + 6 - 8$ $9 - 7 - 2$ $4 + 6 - 3$
 $2 + 6 + 1$ $8 - 5 + 4$ $3 + 5 - 6$ $7 - 4 + 5$

3. Склади і розв'яжи задачу за малюнком. Обґрунтуй вибір дії.

4. Марта записала 5 рівностей, а Назар — 8. На скільки більше рівностей записав Назар, ніж Марта?
5. У бідоні 5 л води, у банці — 3 л, а в каністрі — стільки, скільки літрів разом у бідоні й банці. Скільки літрів води в каністрі?
6. Запиши рівності на склад числа.

$$10 = 3 + \square \quad 9 = 1 + \square \quad 8 = 2 + \square \quad 7 = 4 + \square$$

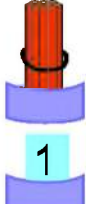

7. Покажи ті бочки, які мають форму циліндра.

Читання та запис чисел другого десятка

1. Скільки всього паличок у двох кишеньках таблиці? Яке число записане на картках? Що означає у записі цифра 1? Цифра 4?

Десятки	Одиниці
 1	 4

Числа другого десятка записують за допомогою **ДВОХ ЦИФР**. На **першому місці**, якщо лічити справа наліво, записують **одиниці**, а на **другому** — **десятки**.

2. Прочитай числа, записані в таблицях.

Десятки	Одиниці
1	0
1	5
1	8

Десятки	Одиниці
1	1
2	0
1	3

3. Накресли таку саму таблицю і впиши в неї зображені на малюнку числа.

Десятки	Одиниці	Число
1	5	15
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

4. В Оленки було 7 фломастерів, а в Дмитрика — 5. На скільки більше фломастерів було в Оленки, ніж у Дмитрика?
5. Обчисли ланцюжок.

Одноцифрові та двоцифрові числа

1.

Числа 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 і 9 називають **одноцифровими**.
Для їх запису використовують тільки одну цифру.

Числа, для запису яких використовують дві цифри, називають **двоцифровими**.

Приклади двоцифрових чисел: 10, 11, 12, 13, 14, 15, ...

Випиши спочатку одноцифрові числа, а потім — двоцифрові.

3, 7, 11, 4, 20, 0, 17, 15, 9, 6, 13.

2. Запиши цифрами числа.

1 дес. 8 од.

1 дес. 2 од.

сімнадцять

1 дес. 3 од.

2 дес. 0 од.

дев'ятнадцять

1 дес. 5 од.

4 од.

п'ятнадцять

3. Запиши рівності, які покажуть, на скільки перше число більше або менше, ніж друге.

Зразок. 5 і 8

10 і 7

9 і 2

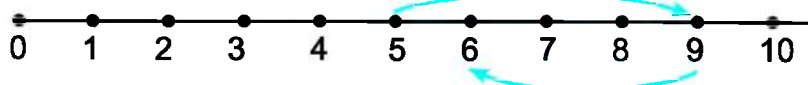
6 і 10

$$8 - 5 = 3$$

4. Використовуючи числовий промінь, запиши рівності.

$$10 - \square - \square = \square$$

$$5 + \square - \square = \square$$

5. За малюнками склади і розв'яжи задачі. Для кожної задачі обґрунтуй вибір дії.

а)

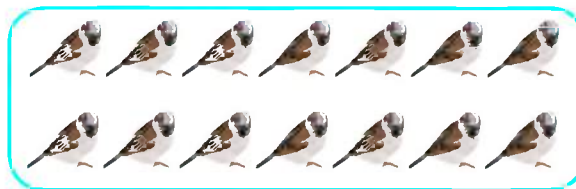
б)

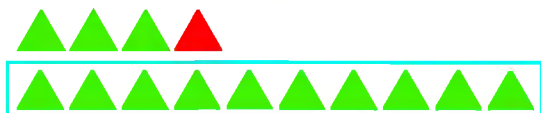
На ? більше

Додавання та віднімання 1 у межах 20

1. Полічи, скільки об'єктів у кожній групі.

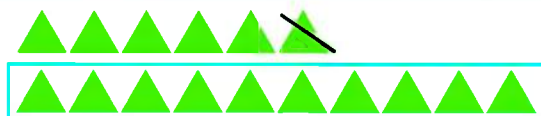

2. Розглянь малюнки і рівності. Порівняй підкреслені числа.

$$\underline{13} + 1 = \underline{14}$$

Якщо до числа додати 1, то отримаємо **наступне** число.

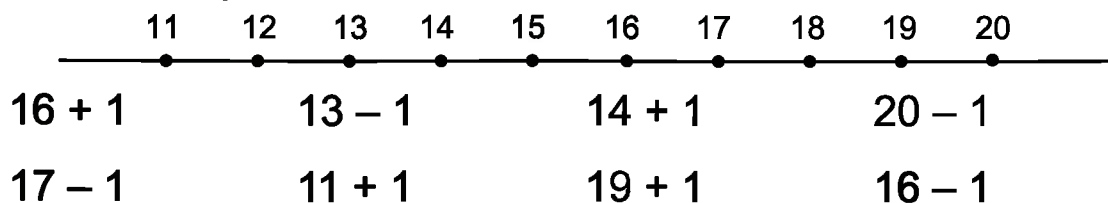
$$\underline{16} - 1 = \underline{15}$$

Якщо від числа відняти 1, то отримаємо **попереднє** число.

3. Запиши «сусідів» чисел.

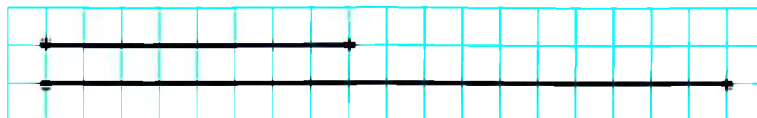
11   15   17   19

4. Розглянь ряд чисел другого десятка. Скористайся ним для обчислення виразів.

6. На скільки сантиметрів перший відрізок коротший, ніж другий?

• Чи можна про це дізнатися, не вимірюючи довжини відрізків?

Годинник. Визначення часу за годинником

1.

На годиннику є дві стрілки.

Якщо **довга стрілка** суміщається з позначкою «12», то **коротка стрілка** вказує, котра година.

Слово **година** скорочено позначають так: **год**. Годинник показує 3 год.

Визнач, котру годину показують годинники.

2. Склади умову до поданого запитання і розв'яжи задачу.

Скільки горіхів залишилось у Тараса?

3. Із кожної трійки чиселклади 2 рівності на додавання і 2 рівності на віднімання.

3, 4, 7

2, 6, 8

6, 4, 10

4. Випиши спочатку різниці, а потім — суми.

$6 - 3$

$10 + 3$

$4 + 4$

$17 - 1$

$20 - 1$

$13 - 1$

5. Розв'яжи і порівняй задачі.

а) У коробці 4 кг масла, а в ящику — на 6 кг більше. Скільки кілограмів масла в ящику?

б) У коробці 4 кг масла, а в ящику — 10 кг. На скільки більше кілограмів масла в ящику, ніж у коробці?

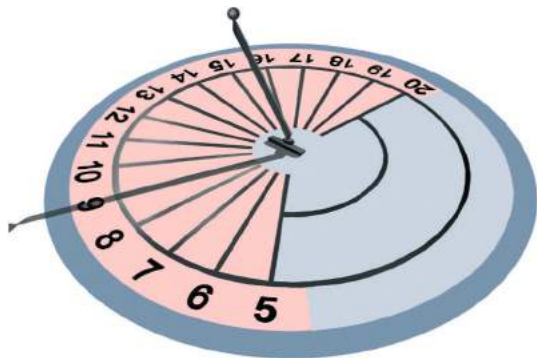

Годинник. Визначення часу за годинником

1. Котру годину показує кожний годинник?

2. Наші предки користувалися сонячним годинником. У ньому тінь від жердини замінює малу (годинну) стрілку.

• Котру годину показує сонячний годинник?

3. Зараз годинник показує 9 год. Котру годину він покаже:

- через 1 год?
- через 2 год?
- через 3 год?

4. Запиши рівності.

$$10 \text{ год} - 8 \text{ год} + 1 \text{ год} = \square \text{ год}$$

$$4 \text{ год} + 3 \text{ год} + 2 \text{ год} = \square \text{ год}$$

$$6 \text{ год} = 3 \text{ год} + \square \text{ год}$$

$$4 \text{ год} = 8 \text{ год} - \square \text{ год}$$

5. У водоймах зоопарку мешкають два моржі, а тюленів — на 5 більше. Скільки мешкає тюленів?

6.	$4 + 4 - 2$	$5 + 5 - 1$	$3 + 3 + 3$	$9 - 4 + 3$
	$7 - 2 - 2$	$10 - 7 + 6$	$1 + 9 - 10$	$3 + 5 - 6$

7. На полиці стоїть 8 книг. Підручник з математики стоїть третім зліва. Яким по рахунку він стоїть, якщо лічити справа?

• Зобрази книги паличками і дай відповідь на запитання задачі.

Порівняння чисел у межах 20

1.

$18 \bigcirc 12$

$13 \bigcirc 16$

$20 \bigcirc 12$

$11 \bigcirc 19$

$15 \bigcirc 13$

$14 \bigcirc 17$

$10 \bigcirc 20$

$17 \bigcirc 10$

Міркування. $18 \bigcirc 12$.

У числах 18 і 12 є по 1 десятку. У числі 18 — 8 одиниць, а в числі 12 — 2 одиниці. $8 > 2$, тому $18 > 12$.

2.

$12 - 1 - 1$

$7 + 3 + 1$

$11 - 1 - 8$

$10 - 9 + 7$

$2 + 7 - 5$

$16 - 1 + 1$

$3 - 2 + 9$

$6 + 3 - 4$

$3 + 7 + 1$

3.

$10 > 4$ на

$5 < 9$ на

$17 > 1$ на

$9 < 10$ на

$1 < 19$ на

$8 > 4$ на

4. На галявиніросло 8 підберезників, 2 лисички, а маслюків — стільки, скільки підберезників і лисичок разом. Скільки маслюківросло на галявині?

- Як по-іншому можна поставити запитання, щоб розв'язання не змінилось?
5. Постав ще три запитання до задачі 4, кожне з яких починалось би так: «На скільки більше...». До кожного з цих запитань запиши відповідний вираз.
6. Котру годину показує кожний годинник?

- Котру годину покаже кожний годинник через 1 год?

Дециметр

1. Один десяток сантиметрів — це 1 дециметр.
Слово **дециметр** скорочено записують так: **дм**.

$$10 \text{ см} = 1 \text{ дм}$$

1 см

2. Розглянь, як по-різному можна прочитати довжину відрізка.

1 десяток сантиметрів і 2 сантиметри
1 дециметр і 2 сантиметри
12 см

$$12 \text{ см} = 1 \text{ дм } 2 \text{ см}$$

3. Ширина парти становить 4 дм, а стола — 9 дм. На скільки дециметрів парта вужча, ніж стіл?
4. Постав до умови задачі два різні запитання.

У першій вазі 7 троянд, а в другій — 3.

- Запиши обидва розв'язання і відповіді.

5. Котру годину показує кожний годинник?

- Котру годину показував кожний годинник 1 год тому?

Круглі десятки. Додавання і віднімання

1.

Десять
 $10 = 1 \text{ дес.}$

Двадцять
 $20 = 2 \text{ дес.}$

Тридцять
 $30 = 3 \text{ дес.}$

Сорок
 $40 = 4 \text{ дес.}$

П'ятдесят
 $50 = 5 \text{ дес.}$

Шістдесят
 $60 = 6 \text{ дес.}$

Сімдесят
 $70 = 7 \text{ дес.}$

Вісімдесят
 $80 = 8 \text{ дес.}$

Дев'яносто
 $90 = 9 \text{ дес.}$

Сто
 $100 = 10 \text{ дес.}$

Двоцифрові числа, які закінчуються нулями, називають **круглими десятками**.

2.

$40 + 10$

$70 - 20$

$50 + 30$

$90 - 40$

$30 + 20$

$100 - 60$

Зразок:

$30 + 20 = \square$

3 дес. + 2 дес. = 5 дес. — це 50

3.

$20 \bigcirc 40$

$10 + 20 \bigcirc 30$

$70 - 50 \bigcirc 30$

$50 \bigcirc 30$

$60 - 10 \bigcirc 40$

$80 - 30 \bigcirc 50$

4.

У мішку було 30 кг цукру. 10 кг цукру використали для варення. Скільки кілограмів цукру залишилось у мішку?

5.

Назви пропущені дні тижня.

<i>Вчора</i>	<i>Сьогодні</i>	<i>Завтра</i>
<i>Неділя</i>	<i>Понеділок</i>	<i>Вівторок</i>
<i>Середа</i>		
		<i>Неділя</i>

6.

$5 + 4$

$4 + 6$

$9 - 6$

$8 - 4$

$10 - 3$

$3 + 5$

$7 - 5$

$2 + 4$

Читання та запис двоцифрових чисел

1. Прочитай числа з таблиць.

Десятки	Одиниці
1	9
9	1
9	0

Десятки	Одиниці
3	6
8	0
4	5

2. Накресли другу таблицю. Упиши в неї числа відповідно до першої таблиці.

Десятки	Одиниці
	
	
	

Десятки	Одиниці	Число
2	3	23

3. $3 + 7 + 1$
 $16 + 1 + 1$

$11 - 1 - 6$
 $20 - 1 - 1$

$4 + 6 - 3$
 $15 + 1 - 1$

4. Склади і розв'яжи задачі за малюнками.

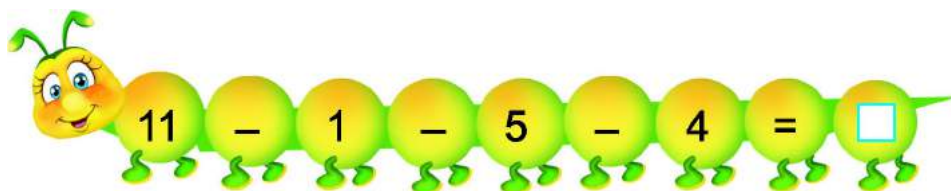

На ? менше

На ? більше

5. Обчисли «ланцюжок».

Запис чисел першої сотні

1. Запиши число, у якому:

3 дес. 2 од.

6 дес.

7 дес. 8 од.

4 дес. 5 од.

5 дес. 4 од.

1 дес. 7 од.

2. Запиши числа.

сімдесят один

сімнадцять

п'ятдесят вісім

вісімдесят п'ять

дев'яносто

дев'ятнадцять

3. Доповни умову так, щоб задача розв'язувалася дією віднімання.

У Люби 6 наклейок, а в Олега — на 4

--	--	--	--	--	--	--	--

.

Скільки наклейок в Олега?

4. У Каті була стрічка завдовжки 8 дм. Дівчинка відрізала спочатку 3 дм стрічки, а потім — ще 4 дм. Скільки всього дециметрів стрічки відрізала Катя?

5. Ігор спіймав 6 рибин, а Вероніка — 3. На скільки більше рибин спіймав Ігор, ніж Вероніка?

Обери рівність, яка є розв'язком задачі. Обґрунтуй.

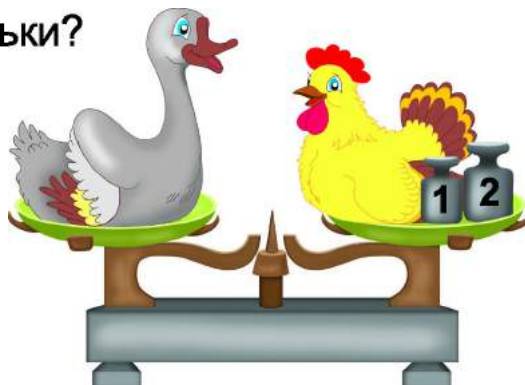
$$6 + 3 = 9$$

$$6 - 3 = 3$$

$$3 + 6 = 9$$

6. Накресли відрізок завдовжки 1 дм 2 см.

7. Хто важчий? На скільки?

Додавання і віднімання 1 у межах 100

1. Запиши «сусідів» чисел.

20

39

91

75

Пригадай: якщо до числа додати 1, то одержимо наступне число; якщо від числа відняти 1, то одержимо попереднє число.

2. $58 + 1$ $99 + 1$ $87 - 1$ $49 + 1$
 $60 - 1$ $71 - 1$ $40 + 1$ $90 - 1$

3. Розглянь таблицю чисел першої сотні.

1	11	21	31	41	51	61	71	81	91
2	12	22	32	42	52	62	72	82	92
3	13	23	33	43	53	63	73	83	93
4	14	24	34	44	54	64	74	84	94
5	15	25	35	45	55	65	75	85	95
6	16	26	36	46	56	66	76	86	96
7	17	27	37	47	57	67	77	87	97
8	18	28	38	48	58	68	78	88	98
9	19	29	39	49	59	69	79	89	99
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

Прочитай числа другого десятка; п'ятого; восьмого.

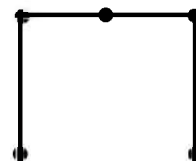
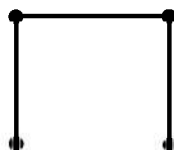
4. У річці купалося 7 дівчаток, а хлопчиків — на 2 більше. Скільки хлопчиків купалося в річці?

Обери вираз, яким розв'язується задача.

$7 - 2$

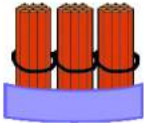

$7 + 2$

5. Знайди 6 відрізків на першому рисунку. Скільки всього відрізків на інших рисунках?

Склад числа з десятків і одиниць

1.

Десятки	Одиниці
	
3	4

У числі 34 міститься 3 десятки і 4 одиниці.

Це число можна записати у вигляді суми: $34 = 30 + 4$.

2. Запиши числа 81, 18, 27, 72, 45, 54 у вигляді суми.

$$81 = 80 + 1$$

3. Запиши числа п'ятого десятка.

4.

+1	27	36	49	54
	28			

-1	61	76	88	90

Зразок. $27 + 1 = 28$

5. Запиши розв'язання задач. Обґрунтуй вибір дії.

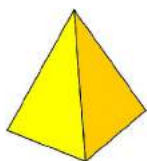
1) Олесі 7 років, а Вітя на 2 роки старший. Скільки років Віті?

2) Михайликові 10 років, а сестра молодша від нього на 4 роки. Скільки років сестрі?

6. Назви пропущені дні тижня.

Понеділок, вівторок, ..., четвер, п'ятниця, ..., неділя.

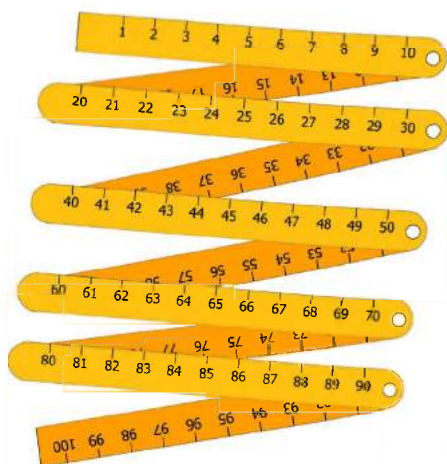
7. Як називають фігури синього кольору? Зеленого? Жовтого?

Метр

1. Розглянь складаний метр.

Якщо розпрямити складаний метр, одержимо стрічку завдовжки 1 метр.

Слово **метр** скорочено записують так: **м**.

$$1 \text{ м} = 100 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$$

$$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$$

2. Зістав рівності.

$$1 \text{ м} = 100 \text{ см} \quad \leftrightarrow \quad 1 \text{ сот.} = 100 \text{ од.}$$

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм} \quad \leftrightarrow \quad 1 \text{ сот.} = 10 \text{ дес.}$$

$$1 \text{ дм} = 10 \text{ см} \quad \leftrightarrow \quad 1 \text{ дес.} = 10 \text{ од.}$$

В 1 м стільки сантиметрів, скільки в 1 сотні одиниць.

В 1 м стільки дециметрів, скільки в 1 сотні десятків.

В 1 дм стільки сантиметрів, скільки в 1 десятку одиниць.

3. Склади і розв'яжи задачі за короткими записами.

а)

Було	Під'їхала	Стало
15	1	?

б)

Було	Від'їхала	Стало
15	1	?

$$20 + 40 - 1$$

$$80 - 60 + 1$$

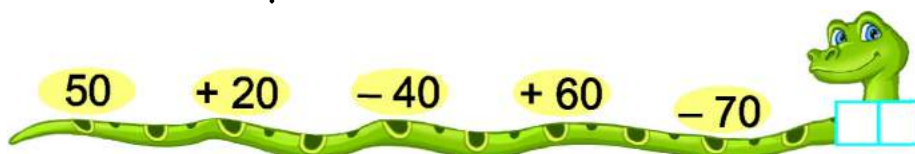
$$50 + 10 + 1$$

$$90 - 40 - 1$$

$$30 + 40 - 50$$

$$100 - 80 + 40$$

5. Обчисли «ланцюжок».

Вартість. Гривня

1.

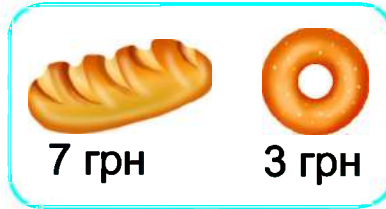
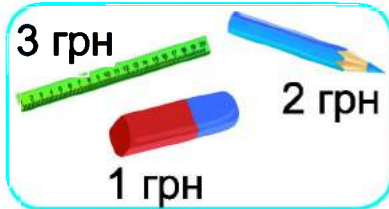
100 копійок — це одна гривня.

Слово **гривня** скорочено записують так: **грн.**

100 к. = 1 грн

Кількість грошей, яку потрібно віддати за товар, називають **вартістю** товару.

2. Обчисли вартість товару на кожному малюнку.

3. У Юлі було . Бабуся дала їй . Скільки грошей стало в Юлі?

4. У Віті було . За обід у школі він заплатив . Скільки грошей залишилось у Віті?

5. Що означають цифри 3 і 7 у числах 37 і 73?

Цифра 3 в першому числі означає 3 десятки, або 30 одиниць.

Цифра 3 в другому числі означає 3 одиниці.

Цифра 7 у першому числі означає одиниць.

Цифра 7 у другому числі означає десятків, або одиниць.

Залежно від місця цифри в числі вона може означати різну кількість одиниць.

5. Запиши числа 23, 41, 73, 34 у вигляді суми.

Зразок. $23 = 20 + 3$

Порівняння двоцифрових чисел

Щоб порівняти двоцифрові числа, потрібно спочатку порівняти в них кількість десятків, а тоді, якщо їх кількість однакова, — кількість одиниць.

Зразок.

1) $54 \bigcirc 45$. У числі 54 є 5 десятків, а в числі 45 — 4 десятки. 5 дес. $>$ 4 дес. Отже, $54 > 45$.

2) $72 \bigcirc 78$. В обох числах десятків порівну. Тому потрібно порівняти одиниці. $2 < 8$, отже, $72 < 78$.

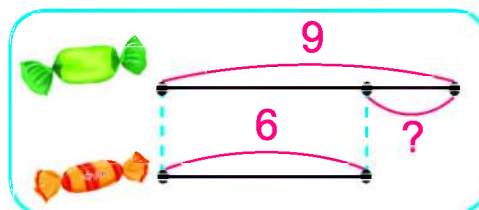
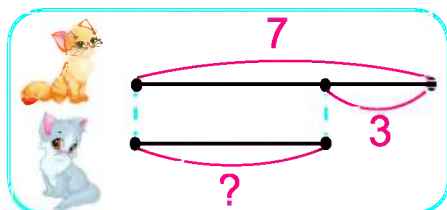

1. $24 \bigcirc 32$ $65 \bigcirc 54$ $58 \bigcirc 60$ $92 \bigcirc 90$
 $85 \bigcirc 89$ $40 \bigcirc 43$ $79 \bigcirc 81$ $37 \bigcirc 41$

2. Тетянка купила три книжки. Укажи ціну кожної книжки. Обчисли вартість усієї покупки.

3. Склади й розв'яжи задачі за схемами.

4. Запиши найбільше двоцифрове число; найменше трицифрове число.

Знаходження невідомого доданка

1. Пригадай, як називають числа при додаванні. Прочитай, як із рівності на додавання утворили дві рівності на віднімання.

$$\boxed{6} + \boxed{3} = \boxed{9}$$

$$\boxed{9} - \boxed{6} = \boxed{3}$$

$$\boxed{9} - \boxed{3} = \boxed{6}$$

— від суми 9 відняли доданок 6, одержали доданок $\boxed{}$.

— від суми 9 відняли доданок 3, одержали доданок $\boxed{}$.

2. $\boxed{} + 5 = 7$

- Котрий доданок невідомий?
- Його можна обчислити так: $7 - 5 = 2$.

Щоб знайти невідомий доданок, треба від суми відняти відомий доданок.

3. Обчисли невідомі доданки. Запиши рівності на віднімання.

$$\boxed{} + 6 = 9$$

$$5 + \boxed{} = 8$$

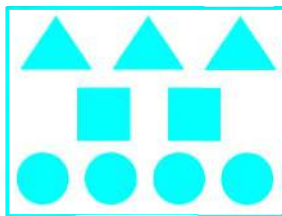
$$1 + \boxed{} = 10$$

4. Обчисли за таблицею невідомі доданки. Запиши рівності на віднімання.

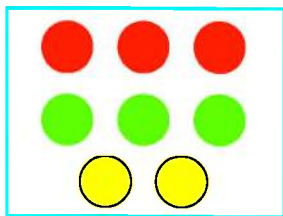
Доданок		3		4		40	
Доданок	2		1		10		1
Сума	8	10	11	9	30	80	20

5. У мамі було . За мандарини мама заплатила 30 грн. Скільки грошей залишилося в мамі?

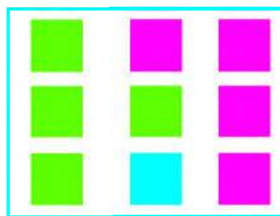
6. Для кожного малюнка склади вираз.

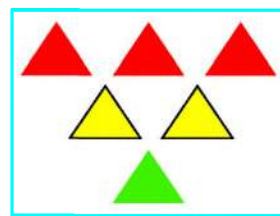
$$\boxed{3} + \boxed{2} + \boxed{4}$$

$$\boxed{} + \boxed{} + \boxed{}$$

$$\boxed{} + \boxed{} + \boxed{}$$

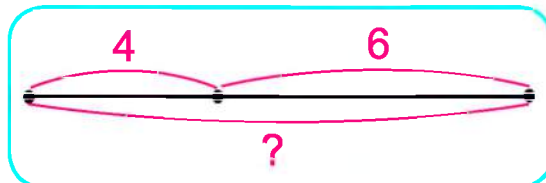

$$\boxed{} + \boxed{} + \boxed{}$$

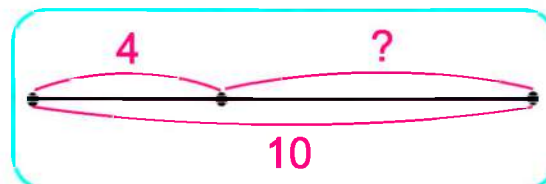
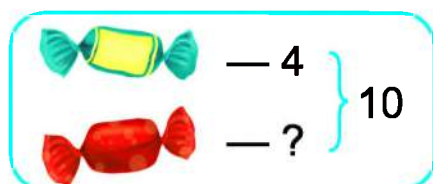

Задачі на знаходження невідомого доданка

1. а) У Ніни було 4 карамельки і 6 шоколадних цукерок. Скільки всього цукерок було в Ніни?

- б) У Ніни було всього 10 цукерок, з них 4 карамельки, а решта — шоколадні. Скільки шоколадних цукерок було в Ніни?

- На які дві групи можна розділити цукерки Ніни?
- Якщо від усіх 10 цукерок забрати 4 карамельки, які цукерки залишаться?
- То якою дією розв'язується задача?

2. $90 + 10 - 20$ $60 - 40 + 70$ $30 + 50 + 1$
 $70 - 50 + 1$ $80 - 40 - 1$ $1 + 60 + 1$
 $50 + 50 - 1$ $40 - 1 - 1$ $100 - 70 - 1$
3. $6 \square 3 \square 3 = 0$ $6 \square 3 \square 3 = 6$ $10 \square 4 \square 2 = 8$
 $10 \square 4 \square 2 = 4$ $8 \square 1 \square 5 = 4$ $8 \square 1 \square 3 = 10$

4. Ціна іграшкової машинки 40 грн. Петрик дав касирові купюру 50 грн. Скільки гривень решти отримав Петрик від касира?

5. Ціна лінійки 10 грн, а блокнот — на 1 грн більше. Яка ціна блокнота?

6. Є 4 прості олівці. Як п'ятьма способами їх можна розкласти в жовту і зелену коробки?

Додавання і віднімання на основі нумерації чисел у межах 20

1. Використовуючи малюнок, обчисли:

$10 + 3$

$13 - 10$

$13 - 3$

$10 + 5$

$15 - 10$

$15 - 5$

2. $14 - 4$

$19 - 10$

$10 + 6$

$5 + 10$

$11 - 1$

$14 + 1$

$17 + 1$

$13 - 3$

$16 - 10$

3. $10 + 6 \bigcirc 17$

$17 - 1 \bigcirc 17$

$20 - 1 \bigcirc 19$

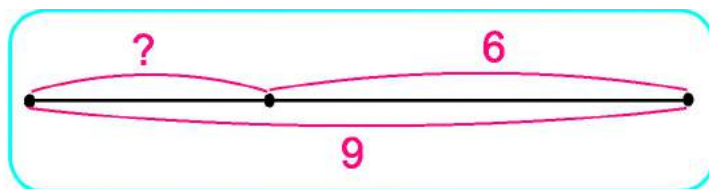
$19 \bigcirc 10 + 9$

$5 + 10 \bigcirc 13$

$14 - 4 \bigcirc 9$

4. На грядці достигало кілька жовтих гарбузів і 6 зелених, а всього — 9 гарбузів. Скільки жовтих гарбузів достигало на грядці?

5. У річці плавало 20 гусей. Коли у воду увійшла ще одна зграя гусей, то їх стало 30. Скільки гусей увійшло в річку?

- Обери рівність, яка відповідає змісту задачі. Запиши розв'язання задачі.

$20 + 30 = \square$

$\square + 20 = 30$

$20 + \square = 30$

6. На скільки сантиметрів перший відрізок довший, ніж другий?

Додавання і віднімання на основі нумерації чисел 11–100

1. Яке число має 6 десятків і 7 одиниць?

$$60 + 7 = \square$$

Яке число має 6 одиниць і 7 десятків?

$$6 + 70 = \square$$

Скільки залишиться, якщо від числа 85 відняти його десятки?

$$85 - 80 = \square$$

Скільки залишиться, якщо від числа 85 відняти його одиниці?

$$85 - 5 = \square$$

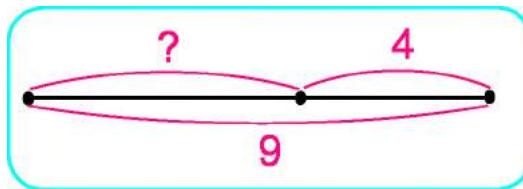
2. $79 - 9$ $40 + 8$ $96 - 90$
 $4 + 30$ $99 - 9$ $77 - 70$
 $20 + 6$ $34 - 1 - 3$ $59 - 1 - 50$

3. Прочитай задачі. Порівняй їх короткі записи і схеми.

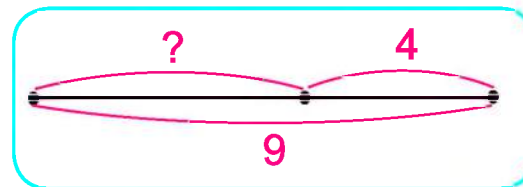
а) В Ані було кілька монет у лівій кишені й 4 монети у правій, а всього 9 монет. Скільки монет було в лівій кишені?

У лівій — ?
 У правій — 4 } 9

б) У Юрка було кілька монет. Сестра дала йому ще 4 монети, після чого їх стало 9. Скільки монет було в Юрка спочатку?

Було — ?
 Дала — 4
 Стало — 9

4.

42 грн — 40 грн $\bigcirc$ 12 грн

69 к. + 1 к. $\bigcirc$ 70 к.

57 л — 7 л $\bigcirc$ 60 л

14 м $\bigcirc$ 98 м — 90 м

80 дм $\bigcirc$ 8 дм + 70 дм

29 кг $\bigcirc$ 30 кг — 1 кг

Доба. Розв'язування задач

1.

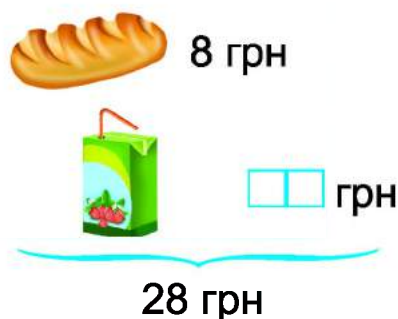
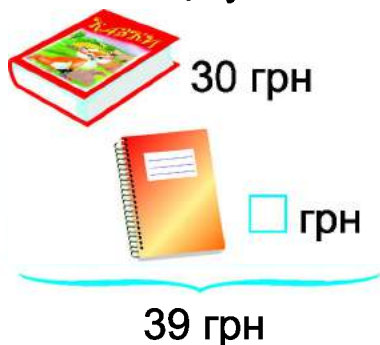
Доба — це проміжок часу між сходом сонця попереднього і наступного дня; або між заходом сонця попереднього і наступного дня; або між початком занять у школі вчора і сьогодні. **Доба** — це ніч, ранок, день і вечір. Доба триває 24 год.

Яка назва доби між неділею і вівторком? Між серединою і п'ятницею? Між суботою і понеділком?

2. Назви відповідну частину доби:

- Уроки в школі починаються о 9 год
- Телесеріал починається о 8 год
- Рух міського транспорту закінчується о 12 год
- Заняття в музичній школі починаються о 2 год

3. Визнач ціну блокнота і ціну соку.

4. Йогурт коштує 20 грн. Мама дала касирові купюру . Скільки гривень решти повинен дати касир мамі?

5. Лялька коштує 80 грн, а коляска для ляльки — на дешевше. Скільки коштує коляска для ляльки?

6.

$39 + 1 \bigcirc 50 - 10$

$46 - 40 \bigcirc 10 - 3$

$60 + 3 \bigcirc 70 - 1$

$60 - 1 \bigcirc 60 + 1$

$70 - 20 \bigcirc 49 + 1$

$90 - 30 \bigcirc 30 + 40$

Повторення

1. Доповни до 10.

10	8	1	9	3	5	2	7	4	6

2. Назви пропущені числа.

10, 11, 12, 13, , , 16, , , , 20

3. $75 - 70 + 4$ $28 - 8 + 40$
 $1 + 58 - 50$ $62 + 1 - 3$

4. $100 - 20 = 80$, тому $100 > 20$ на 80.
 $30 - 1 = 29$, тому $30 > 1$ на .
 $25 - 5 = 20$, тому $5 < 25$ на .
 $49 - 40 =$, тому $40 < 49$ на .

5. Квиток у зоопарк для дорослих коштує , а для дітей — . Скільки грошей потрібно заплатити за 1 квиток для дорослих і 1 дитячий?

6. Розглянь малюнок терезів. Поясни, чому права шалька терезів опущена. Які гирі потрібно зняти, щоб зрівноважити масу гуски і масу гир?

Зміст

ВЛАСТИВОСТІ ПРЕДМЕТІВ.....	3
Ознаки об'єктів. Кількісна лічба ..... 3. Спільні й відмінні ознаки об'єктів ..... 4. Порядкова лічба ..... 5. Відношення між об'єктами ..... 6. Просторові відношення ..... 7.	
НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ ПЕРШОГО ДЕСЯТКА. ДОДАВАННЯ НА ОСНОВІ СКЛАДУ ЧИСЛА.....	8
Число 1. Цифра 1. Точка. Пряма. Крива ..... 8. Число 2. Цифра 2. Відрізок. Промінь ..... 9. Більше. Менше. Стільки ж. Знак « $\Rightarrow$ ». Рівність ..... 10. Число 3. Цифра 3. Трикутник ..... 11. Порівняння чисел у межах 3 ..... 12. Склад чисел 2 і 3 ..... 13. Дія додавання. Знак « $+$ » ..... 14. Число 4. Цифра 4. Чотирикутник ..... 15. Порівняння чисел у межах 4 ..... 16. Склад числа 4. Додавання на основі складу чисел 3, 4 ..... 17. Числовий промінь. Попереднє і наступне число ..... 18. Число 5. Цифра 5. П'ятикутник ..... 19. Порівняння чисел у межах 5 ..... 20. Склад числа 5. Додавання на основі складу числа 5 ..... 21. Дія віднімання. Знак « $-$ » ..... 22. Додавання і віднімання числа 1 ..... 23. Число 6. Цифра 6. Шестикутник ..... 24. Знаки « $>$ » і « $<$ ». Порівняння чисел на основі їх місця у числовому ряду ..... 25. Нерівність ..... 26. Склад числа 6. Додавання на основі складу числа 6 ..... 27. Переставний закон додавання ..... 28. Число 7. Цифра 7. Тиждень ..... 29. Порівняння чисел у межах 7 ..... 30. Склад числа 7. Додавання на основі складу числа 7. Ламана ..... 31. Число 8. Цифра 8 ..... 32. Порівняння чисел у межах 8 ..... 33. Склад числа 8 ..... 34. Число 9. Цифра 9 ..... 35. Порівняння чисел у межах 9 ..... 36. Склад числа 9 ..... 37. Число 10 ..... 38. Порівняння чисел у межах 10 ..... 39. Склад числа 10. Додавання на основі складу числа 10 ..... 40. Число 0. Цифра 0 ..... 41. Додавання і віднімання з числом 0 ..... 42. Порівняння довжин відрізків ..... 43. Вимірювання довжин відрізків. Сантиметр ..... 44. Вираз. Значення виразу ..... 45. Доданки. Сума ..... 46. Додавання і віднімання ..... 47. Зв'язок додавання і віднімання ..... 48.	
ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ НА ОСНОВІ СКЛАДУ ЧИСЕЛ 2–10.....	49
Додавання і віднімання на основі складу чисел 2, 3, 4 ..... 49. Додавання і віднімання на основі складу числа 5 ..... 50. Додавання і віднімання на основі складу числа 6 ..... 51. Додавання і віднімання на основі складу числа 7 ..... 52. Додавання і віднімання на основі складу числа 8 ..... 53. Додавання і віднімання на основі складу числа 9 ..... 54. Додавання і віднімання на основі складу числа 10 ..... 55.	
ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ В МЕЖАХ 10	56
Таблиці додавання і віднімання числа 1. Вирази на дві дії ..... 56. Підготовка до введення задач ..... 57. Таблиці додавання і віднімання числа 2 ..... 58. Задачі на знаходження суми та різниці (решти) ..... 59. Збільшення і зменшення на 1 ..... 62. Збільшення на 2 ..... 63. Зменшення на 2 ..... 64. Розв'язування задач ..... 65. Таблиці додавання і віднімання числа 3 ..... 66. Збільшити і зменшити на 3 ..... 67. Розв'язування задач ..... 68. Таблиці додавання і віднімання числа 4 ..... 69. Побудова відрізка ..... 70. Задачі на збільшення і зменшення числа на кілька одиниць ..... 71. Таблиці додавання і віднімання числа 5 ..... 72. Переставний закон дії додавання. Порівняння виразу і числа ..... 73. Таблиці додавання і віднімання числа 6. Куля. Куб ..... 74. Складання і розв'язування задач ..... 75. Таблиці додавання і віднімання числа 7. Піраміда. Конус ..... 76. Назви чисел при відніманні ..... 77. Таблиці додавання і віднімання чисел 8 і 9. Циліндр ..... 78. Порівняння числа і виразу ..... 79. Маса. Кілограм ..... 80. Місткість. Літр ..... 81. Математичні вирази «сума» і «різниця» ..... 82. Різницеve порівняння чисел ..... 83. Задачі на різницеve порівняння ..... 86. Порівняння двох виразів ..... 87.	
НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ СОТНІ.....	88
Десяток ..... 88. Утворення чисел другого десятка ..... 89. Назви і запис чисел другого десятка ..... 90. Читання та запис чисел другого десятка ..... 91. Одноцифрові та двоцифрові числа ..... 92. Додавання та віднімання 1 у межах 20 ..... 93. Годинник. Визначення часу за годинником ..... 94. Порівняння чисел у межах 20 ..... 96. Дециметр ..... 97. Круглі десятки. Додавання і віднімання ..... 98. Читання та запис двоцифрових чисел ..... 99. Запис чисел першої сотні ..... 100. Додавання і віднімання 1 у межах 100 ..... 101. Склад числа з десятків і одиниць ..... 102. Метр ..... 103. Вартість. Гривня ..... 104. Порівняння двоцифрових чисел ..... 105. Знаходження невідомого доданка ..... 106. Задачі на знаходження невідомого доданка ..... 107. Додавання і віднімання на основі нумерації чисел у межах 20 ..... 108. Додавання і віднімання на основі нумерації чисел 11–100 ..... 109. Доба. Розв'язування задач ..... 110. Повторення ..... 111.	

Навчальне видання

Корчевська Ольга Петрівна, Козак Мирослава Василівна

Математика

Підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Редактор *Ярослав Гринчишин*

Літературний редактор *Людмила Олійник*

Верстання *Дарія Янік*

Художники: *Юлія Литвин, Людмила Ткач, Олена Сажко, Оксана Корнєєва,*

Світлана Бедна, Олена Демчак

Дизайн обкладинки: *Юлія Литвин*

Формат 84×108/16. 11,76 ум. др. арк., 9,99 обл.-вид. арк. Тираж 24191 прим. Замовлення № 0218169

Видавець Редакція газети «Підручники і посібники».

46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а. Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-21.

3бут: pip.ternopil@ukr.net Редакція: editoria@i.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи

до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції

серія ДК № 4678 від 21.01.2014 р.

Книга-поштою: а/с 376, Тернопіль, 46011.

Тел.: (0352) 42-43-76; 097-50-35-376

pip.bookpost@gmail.com

Віддруковано у Державному видавництві "Преса України"

03047, м. Київ, просп. Перемоги, 50

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №310 від 11.01.2001р.